

Брой 5 (1958)

Май 2019 г.

Година LX, ISSN-0205-0943

Цена 1 лв.

Туристическият вестник

www.btsbg.org

Издание на БТС

„От тука започва България 2019“

Националната пешеходна туристическа проява „От тука започва България“, организирана от ТД „Магарски конник“ – гр. Шумен, се проведе на 13 и 14 април 2019 г. с участието на туристи от 12 дружества. Най-многобройни бяха групите от ТД „Дочо Михайлов“ – гр. Силистра, и ТД „Добротица“ – гр. Добрич, включиха се също ТД „Буйна кръв“, ТД „Буйна гора“ от гр. Разград, ТД „Росица“ – гр. Павликени, ТД „Орлови скали“ – гр. Провадия, ТД „Черноморски простори“ – гр. Варна, ТД „Бачо Киро“ – гр. Дряново, туристи от Търговище и Велико Тър-

ново, общо над 120 души. Специални гости бяха ученици от сдружение „Млад планинар“ от гр. Петрич – 16 души.

Походът се проведе в района на с. Веселиново, област Шумен – родното място на първия демократично избран президент на Р България – г-р Жельо Желев. В края на селото, в посока към Южна България, има чешма, определена за сборното място. Времето не беше особено благоприятно, валише дъжд, но това не намали ентузиазма на участниците. Точно за посрещането на гостите гържът спря, за да не намокри питата, солта и да не

разводни виното.

Походът започна от чешмата в южна посока към водопади „Голям“ и „Малък скок“, върви се по макадамов път. „Големият скок“ е на около час пеша от главния път 73. Пещерата се намира над нея е със стълба нагоре, тя не е голяма. „Малкият скок“ е на 1,3 км след „Големия“ (20 метра пеша), имаше повече вода от „Големия“, освен това е по-лесно достъпен. При наличие на достатъчно вода обаче „Големият скок“ е наистина впечатляващ. Крайната точка на маршрута е скалният феномен „Софрата“, огромна монолитна хо-

ризонтална скала, издълбана в по-ниския край, наподобяваща отворена черна. Вероятно е било жертвено място. Туристите обявяха на поляната с масички и барбекю до реката, през която се преминава на 500 м преди „Софрата“, след връщане обратно от скалния феномен. В едната посока е около 2 часа ходене до „Софрата“, генивелацията е 250 м. На връщане времето се усмихна и даже за кратко грейна слънце за поздрав.

Вечерта на организираната дружеска вечеря в механата на хотел „Шумен“ всички се забавляваха с приятни разго-

вори, вкусна храна и пи-тиета, музика и танци. За любителите и умеещите да вият кръшни хора не стигаше място на дансинга.

Продължава на стр. 5

Предконгресна равностметка: БТС на фокус

Уважаеми колеги, Изминаха две години от провеждането на 50-ия редовен конгрес на Сдружение БТС. Трудностите и препятствията не спряха.

Едва ли е възможно за толкова време да се справим с тях, но това, което със сигурност можем да кажем, е, че сме поели по нов път.

Какво се случи през 2017 и 2018 година?

Беше предявен иск и бяха оспорени конгресните решения от ТД „Егелвайс“ – гр. Сандански. Поради тази причина се наложи УС на БТС да свика Извънреден конгрес. Ежедневие то ни беше изпълнено от поредици съдебни дела, но това не ни спря да работим за целта, която си поставихме, а именно да защитаваме интереси-

те на БТС и да възстановим нашите позиции – както у нас, така и в ЕС!

Искам да споделя какво успяхме да направим от конгреса до сега.

Българският туристически съюз по своята същност и структура е уникална организация.

Участвахме в разработването на два закона, касаещи БТС – Закона за физическото възпитание и спорта и Закона за туризма. Вие знаете, че е много важно нашата дейност да има място и в двата закона. С много усилия успяхме в по-голяма степен да защитим нашите позиции.

Новият ЗФВС вече е факт. Правилникът за прилагането

му е на сайта на ММС. В раздела „Организации в областта на спорта“ е записано, че има национална организация за спортно-туристическа дейност, на която членове са туристическите дружества. Не е тайна, че БТС няма лицензия от ММС от 2017 г. До тогава БТС беше национална организация с предметна област „социален туризъм“. Сега това вече е минало.

Националната организация за спортно-туристическа дейност е сдружение с нестопанска цел за осъществяване на общественнополезна дейност, която развива и популяризира спортно-туристическата дейност и взаимодейства с компетентните държавни органи, общините и международните спортно-туристически организации при формиране-

то, осъществяването и реализирането на държавната политика в тази област.

Съгласно законовата разпоредба туристическите дружества изграждат, поддържат и подновяват туристически заслони, туристически пътища и пътеки, както и тяхната маркировка.

По отношение на Закона за туризма бяха фиксирани нашите ангажименти: да категоризираме туристически обекти – хижи, домове, заслони, туристически бюфети, столови и т.н.; да участваме в изпитната комисия към МТ за получаване на документи за правоспособност на планинските водачи. В нея са включени представители на БТС – доц. Тодор Тодоров и Лъчезар Лазаров. Това е оценка за БТС, която е национално предста-

вена организация и е първата, която е започнала да подготвя кадри за туризма още в далечната 1952 г. и продължава да прави успешно това и до ден днешен.

Радостен е фактът, че нашите планински водачи, които желаят, ще имат възможност да преминат през курс-семинар на обучение и ще получат специален сертификат от Европейската асоциация по пешеходен туризъм, което е една много висока оценка за работата на Центъра за професионално обучение към БТС. След успешното приключване на курса дипломата от ЕАПТ ще удостовери, че обучението съответства на европейските стандарти.

Продължава на стр. 3

За 24 май – размисли за културния туризъм

Наближава 24 май – най-българският празник, когато честваме славянската писменост и култура.

Обикновено акцентът по време на тържествата се слага върху създаването на писмеността и това е напълно логично – именно тя заляга в основата на цялостната култура на славянските страни, на нея са написани

гениални, безсмъртни произведения, които заемат достойно място в културната съкровищница на цялото човечество.

Разбира се, справедливо внимание се отделя не само на литературата, която е пряко свързана с великите „Аз-Буки-Веди...“, но и на останалата част от културата, която не толкова директно ни насочва към самата

писменост: музика, театър, кино, живопис, скулптура, образованието и т.н. Творците в тези области се награждават, изтъкват се техните постижения и успехи в пресъздаването на различни художествени идеи и образи, които обогатяват съзнанието и душата на съвременния човек.

В тази връзка си заслужава да обърнем внимание и на

такава част от цялостната култура на нацията, каквато е културният туризъм.

По принцип туризмът представя културен феномен, защото, независимо каква е пряката му цел – почивка, активен отдих, запознаване с природни или исторически забележителности, той винаги носи в себе си и запознаване с културата на определен регион, където попада туристът.

Дори толкова тривиално на пръв поглед събитие, каквото е обикновената плажна почивка, ни запознава най-малкото (за добро или лошо) с културата на обслужване в съответното курортно селище, също и с неговата архитектура, която няма как да не видим, с културата на местните жители и пр.

Продължава на стр. 7

**АБОНИРАЙТЕ СЕ
ЗА ВЕСТНИК**
ЗА ДА БЪДЕТЕ
ЧАСТ ОТ ТУРИЗМА

№ **255**
В каталога на Български пощи
или в Централата на БТС

Кюстендилски туристи изкачиха Трънския Матерхорн

Това е Краището – малко познато късче от България, но пълно с изненади!

По остриите върхове на Гребен планина се запътихме ние - туристите от ТД „Осогово“, гр. Кюстендил.

Началото на прехода започна от Драговската махала. Намира се между трънските села Врабча и Филиповци. Маршрутът е зареждащ. Вече е много добре маркиран от туристите от трънското дружество. Много е панорамен и през цялото време от двете страни има невероятни гледки. Преходът не е лек, петстотинметровата генивелация ни даде възможност да се насладим на ширналите се обширни пасища, които сериозно засилват усещането за планински простор, а и омекотяват земята под краката ни.

Драговското врело е много впечатляващо. Там направихме и първата фотосесия. Реката е създала десетки водоскоци, водопади и причудливи форми в скалите. Представлява река, която минава през много тесен планински

проход, дълъг над 1 километър, който в най-долната си част става широк.

Вървейки по стария римски път сред скален венец и много зеленина, ни очакваше входът на Бежанската пещера. Тя е около 62 м и е сравнително голяма.

Цялата група с нетърпение очакваше предстоящото изкачване на връх Драговски камък (1118 м), или както е по-известен - Трънския Матерхорн, наречен така заради пирамидалната му форма. Не, той не впечатлява с надморска височина. Интересен е с 360-градусовата гледка, която предлага. Усилията ни към върха си заслужаваха, защото от всичките си страни е обграден с красиви и безкрайни пейзажи. След кратка почивка, лека закуска и фотопанорама се отправихме към панорамната скала Станков камък (1050 м). Картините, които се разкриваха пред нас, приближавайки се към него, подбуждаха в нас желанието за снимки... снимки и пак снимки. Въпреки мрачното време тук може да се събере богата палитра от цветове, усеща-

ния и емоции. Но изненадите ни не свършваха дотук. Очакваше ни Врабченският водопад, където се разхладохме и си починахме. Това е мястото, което си струва да се посети. Вълшебно място, към което винаги нещо ще ни тегли. Трудно се разделихме с него. Обръщаш се назад и пак ахваш.

След един час по живописна пътека сме вече в село Трънска Баня. То гъмжи от минерални извори. В западния край на селото минахме покрай разделената на две къщи, според Ньойския мирен договор - половината в България, а другата половина в Сърбия. Къщата вече е реставрирана. Мястото е обозначено с гранитна пирамида, която е за граничен знак. Днес можеш на воля „да прескачаш границата“ и да се разхождаш из Сърбско, да се връщаш в България и пак, и пак...

За около 30 минути стигнахме до махала Богоина. Някога е била част от село Петачинци – българско село с пет махали. За огромно съжаление през 1920 година четири от махалите, т.е. почти цялото село, попадат

на сръбска територия в резултат на Ньойския договор. Вече бяхме към края на нашата екскурзия и си направихме заслужена почивка в заведението „Рибарника“, където опитахме прясна пъстърва.

Предстоеше ни преминаването през двата тунела. Те са били прокопани в навечерието на Балканската война. Имало е проект през тях да преминава теснолинейка, която да свързва Трън с Цариград (днешен Димитровград), който тогава е бил в пределите на България. Теснолинейка така и не минава, но два от тунелите остават на наша територия.

Насладихме се на бушуващите води на реката на най-тясното място на ка-

ньона. За огромно съжаление мостчетата на ждрелото над река Ерма се бяха доста амортизирали и не можеше да се премине над реката по тях.

Оставихме планината, заредени с енергия и емоции, и се отправихме към паркинга, където ни чакаше автобусът.

Ако имате път натам, непременно го посетете. Освен страхотна почивка, там може да се насладите и на много красиви места. Като за един ден разходка хич не е зле, нали!

Силвия Михова,
секретар на
ТД „Осогово“,
гр. Кюстендил

Поход в Тревненско-Енинския дял на Стара планина

На 13 и 14 април 2019 г. се проведе планираният от Клуба по пешеходен туризъм към ТД „Орлово гнездо“ – Казанлък, поход в Тревненско-Енинския дял на Стара планина. В 10:34 часа групата се качи на бързия влак за Бургас, последва прехвърляне на гара Тулово и в 12:15 часа слезе на гара Плачковци. Походът продължи с пешеходен преход покрай жп линията, през село Райковци със своите автентични стари къщи и съвременни нови и по горска пътека за 2.45

часа стигнахме хижа „Планинец“ – крайната точка за първия ден, където беше организирана и нощувката ни. Въпреки прогнозите за силен дъжд през първия ден минахме между капките... На реновираната от собственика ѝ хижа „Планинец“, или по-скоро къща за гости „Планинец“, ни посрещна хижарят Борката, който, както по-късно успяхме да се убедим лично, перфектно я поддържа. Навсякъде светеше от чистота. Някои от туристите се разходиха в района и браха

див чесън, други предпочетоха да си почиват. Вечерта с вечерята в затоплената и уютна столова мина в приятни приказки, а основната миризма, естествено, беше... на левурда (див чесън), прясно откъснат...

В неделя, на тръгване, си валеше ситно и напоително. Обща снимка пред хижата заедно с Борката, сложихме дъждобраните и ветровките и потеглихме. Донапълнихме торбичките с див чесън, минахме покрай затворения горски дом „Българка“ и по

разкаляните горски пътища и пътечки за четири часа и половина достигнахме „Родопова чешма“. Последва обяд на затопления заслон „Урумбеица“, последния час и половина преход до село Енина и

към 16:00 часа, яко окаляни, вече бяхме в центъра на селото.

Атанас Балкански,
планински водач при
ТД „Орлово гнездо“,
гр. Казанлък

Обучение на туристи ветерани

На 15 и 16 април т.г. в Националния учебно-информационен център на БЧК в с. Лозен, Софийско, бе проведено обучение на 57 туристи ветерани от клубовете „Иван Вазов“, „Черни връх“ и „Здраве“ – София. Обучението бе на тема „Теоретична и практическа подготовка на възрастни хора в извънработоспособна възраст за реакция при наводнения и последващи кризи“.

Консорциумът „Дикон – БЧК“ организира обучението с финансовата подкрепа на Оперативна програма „Околна среда 2014-2020“, съфинансирана от Европейския съюз.

Лекторите бяха специалисти от „Пожарна безопасност и защита на населението“. Благодарение на двудневната програма курсистите придобиха важни теоретични и практически знания и умения за реакция при наводнения и последващи кризи.

Цветомира Рангелова,
координатор на събития към „Дикон Груп“

Отляво надясно Ваня Миланова – председател на КТБ „Черни връх“, и Люба Крачунова от КТБ „Иван Вазов“ след практическото обучение

ПОКАНА

УС на ТД „Хеброс“ – гр. Димитровград, на основание чл. 26, ал. 1 от ЗЮЛНЦ и решение от протокол № 3 от 2019 г. на УС на дружеството, свиква общо годишно отчетно-изборно събрание на **22.06.2019 г. от 10:30 ч.** в залата на **Клуба на дейците на културата** при следния

ДНЕВЕН РЕД:

1. Отчет за дейността на дружеството за 2018 г.
2. Отчет за финансовите

резултати от стопанската дейност на дружеството за 2018 г.

3. Обсъждане и приемане на бюджета за 2019 г.

4. Избор на ново ръководство на туристическото дружество и финансови органи поради изтичане мандата на ръководството.

5. Разни.

УС на
ТД „Хеброс“,
гр. Димитровград

БТС на фокус

Продължение от стр. 1

Контактите с Министерството на туризма са от особено важно значение. В него са сформирани и работят комисии, в които от 2017 година сме включени и участваме пълноценно с експерти не само в категоризиране на туристическите обекти и в изпитната комисия за получаване на документ за правоспособност на планинските водачи, но и в Националния борд по туризъм. БТС участва и в Обществения съвет по туризъм.

Участвахме в церемонията за връчване на отличия на вторите Годишни награди в туризма на МТ и в Европейската среща на министрите на туризма. На всички гости бяха подарени книжки на 100-те НТО и по една марка от обект на 100-те НТО.

На базата на нашето движение МТ предложи да бъдат създадени 100 европейски обекта, като предимство да имат тези, които са под закрилата на ЮНЕСКО.

В Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ на БТС има включени 9 обекта, които са под закрилата на ЮНЕСКО, и се надяваме, че всички те ще влязат в европейското движение.

В международната среща „Културен туризъм“, която се проведе във Велико Търново през 2018 г., на министрите на културата в рамките на ЕС нашето експозе направи силно впечатление на всички участници в срещата, като бяха отправени множество въпроси от гостите. Това ни дава възможност да участваме в разработването на предложенията от МК на базата на нашето движение „Опознай България – 100 НТО“ да се създаде подобно и в Европа, да участваме и ние като експерти.

Що се отнася до Комисията по категоризация на туристическата база, отново ни беше гласувано доверие от МТ. Комисията е съставена изцяло от наши експерти. Ежегодно в началото на месец юни те тръгват по обектите.

Изготвянето на регистър на имотите, стопанисвани от БТС, е от изключително значение за работата ни. Регистърът съдържа информация от документи за базата на БТС, които са сканирани и архивирани. Създаването на регистъра улеснява работата при искани справки от различни институции.

Добрите контакти и партньорството с националните и природните паркове са от изключителна важност за БТС.

В България има 3 национални парка и 11 природни. Почти във всички от тях Сдруже-

нието има бази. През зимния период бяха проведени работни срещи с ръководствата на НП „Пирин“, НП „Рила“, НП „Централен Балкан“, ПП „Витоша“ и ПСС с ръководството на БТС, председатели и секретари на туристическите дружества, хижари и наематели. На тези срещи ръководствата на парковете представиха своите планове за управление и бяха обсъдени нашите задължения като стопани на обектите. Беше предложено експерти по маркировката от БТС да участват в маркировките на туристическите пътеки, като всичко бъде съобразено с Правилника за маркировка на БТС, за да бъде в цялата страна единна маркировката – нещо, което не се е случвало досега. Всеки парк имаше собствена маркировка.

Добри партньори сме със Сдружението с нестопанска цел „Устремени“ – Асеновград. През последните месеци по тяхна инициатива и изпълнение, в координация с БТС, бяха маркирани туристически пътеки в Родопите. Надяваме се, че и напред ще продължим ползотворно да работим с тях. Ние сме отворени към всички НПО, които желаят да си сътрудничат с нас, спазвайки законовите разпоредби и правила.

Известно е, че бяхме пред изключване като членове от Европейската асоциация за пешеходен туризъм поради факта, че не участваме в конференциите, организирани от тях, и години не бяхме плащали членски внос. Изпълнихме членския си внос към ЕАПТ и взехме участие през 2018 г. в ежегодната конференция, която се проведе в Люксембург. В момента се изпълняват взетите на нея решения. Предложихме за одобрение Правилника за маркировката, която е съобразена с европейската, и на заседание на ЕАПТ той бе разгледан и одобрен с малки препоръки. Така Правилникът получи подкрепата на ЕАПТ. Този факт повишава нашия авторитет, но също така и нашата отговорност.

На проведената среща в НДК в рамките на Българското председателство на Съвета на Европейския съюз с министрите на спорта от Европа присъстваше председателят на Европейската асоциация за пешеходен туризъм и тогавашен председател на Сръбския планинарски съюз г-н Борис Мичич. В срещата взе участие и г-жа Ингрид Хайек – представител на Европейската асоциация на планинарските организации (EUMA) със седалище Мюнхен, която също ни отправи покана за членство.

Българският туристически съюз е инициатор за създаването на Балканския планинарски съюз.

В годините активността от наша страна беше змряла. Идеята за движението „10-те балкански първенци“ е наша, но и тя по обективни причини през последните няколко години не претърпя развитие. През месец май

участвахме в Балканската среща на планинарските съюзи в гр. Бурса. В нея взеха участие всички членове на Балканския планинарски съюз и Чехия. Дневният ред на конференцията беше обемист. Ние представихме макет на книжката на 10-те балкански първенци, марките на върховете и печатите и с това бе даден старт на инициативата. Предложението за това движение е дадено в гр. Плевен през 2015 г., когато БТС е бил домакин.

През настоящата година в град Скопие се проведе конференция на Балканския планинарски съюз за подготовката и провеждането на отчетно-изборната конференция, която предстои през месец май в Албания. На нея ще бъдат избрани нов председател, ръководство и Контролен съвет.

Дали е нужно всичко това?

Да, нужно е – това е международен престиж и авторитет за нашата организация. Така членовете на Сдружение БТС ще бъдат равнопоставени с членовете на планинарските съюзи в Европа. Тези, които са ползвали предимствата в чужбина, разбират за какво става дума. Освен това, едно от изискванията за получаване на лицензия от ММС е неправителствената организация, която кандидатства за национално представена организация за спортно-туристическа дейност, да има членство в международни организации.

Приносът от международната ни дейност и поддържането на партньорски контакти с държави-членки на ЕС и извън него не може да се измерва във финансова стойност. Той е част от нашия авторитет в чужбина и е доказателство за признанието на БТС като стълб за развитие на спортно-туристическа дейност и опазване на околната среда.

В края на месец април 2017 г. по предложение на председателя на НОК на Движението „Опознай България – 100 НТО“ – министър Боил Банов, в Министерството на културата се проведе заседание, на което присъстваха новите членове, предложени от държавните институции и обществените организа-

ции. Бе обсъден вариант за електронна книжка на движението и възможностите за рекламирането му чрез интернет и чрез медиите. Прието бе предложението, направено от БТС, да направим мултимедийната презентация на 100-те обекта, която да представим на МОН и по този начин тя да влезе в училищата в цялата страна и в българските училища в чужбина. Беше предложено и прието Националният организационен комитет да се нарича Национален координационен съвет.

Целенасочени бяха и действията ни като членове на Консултативния съвет на инициативата „София – европейска столица на спорта – 2018“. Що се отнася до взаимоотношенията ни със Столична община и финансово подпомагане на хижите от нея, субсидирането през 2018 и 2019 г. не се осъществя поради многобройните доноси и заведени дела срещу БТС от страна на членове на Сдружението.

Отправихме искане към ММС за отпускане на субсидии за неотложни ремонти за обектите на БТС, но до момента нямаме отговор.

В рамките на Българското председателство на Съвета на Европейския съюз УС на БТС прие две инициативи. Първата бе 30-ият национален песенен празник „Песните на България“, който се проведе в гр. Калотер.

Водени от идеята да отбележим достойно завършека на Българското председателство и предаването му на Р Австрия, организирахме на 30 юни 2018 г. туристическо изкачване на първенеца на Витоша – Черни връх, под надслов „Жените на Европа изкачват заедно Черни връх на Витоша“.

Подписахме споразумение за сътрудничество със SAMEX Ltd. (KFC). Предмет на това Споразумение бе провеждането на съвместна кампания за популяризиране на Националното движение „Опознай България – 100 национални туристически обекта“ в търговските обекти на веригата KFC.

По посока на двугодишната равностметка можем да кажем, че независимо от финансовите затруднения,

пред които сме изправени, успяхме да подпомогнем със средства някои от нашите членове, за да направят ремонтни дейности на хижите, стопанисвани от тях. Сдружението на туристическите хоровете в България и Българската федерация на туристическите пътеки, която бе извършена от туристическите дружества по места.

Уважаеми колеги,

В навечерието сме на 125-ата годишнина от създаването на БТС. През 2017 и 2018 г. започна работата по написване на история на Сдружението, в която са включени експерти по отделните дейности и направления. Подобни издания, акумулиращи постиженията на БТС, са били подготвяни по повод 75 и 90 години организиран туризъм в България. Ние обаче трябва да отчетем и две други реалности, а именно – проблемите, които ни съпътстват, и предизвикателствата, които ще се превърнат в перспективи за развитие на Сдружението.

Далеч съм от мисълта, че не правим пропуски и грешки, но едно е сигурно – традициите, завещаани от първооснователите Алеко Константинов и Иван Вазов, са живи и имат своите следовници във ваше лице.

Заедно ще защитим и развием Българския туристически съюз като национално представена организация за спортно-туристическа дейност и няма да допуснем атаките на недоброжелателите да повлияят негативно на Съюза. Нека общите ни цели и задачи ни обединят още повече и очертаят едно бъдеще за БТС, в което, вярвам, ще имаме много поводи за оптимизъм.

**Зорница Рагонова,
Изпълнителен
секретар на БТС**

Пролетен ученически лагер в комплекс „Беклемето“

От 31 март до 5 април 2019 г. ТД „Стратеш“ – Ловеч, организира за пръв път от години насам пролетен ученически лагер в курортен комплекс „Беклемето“. Това е разгръщане на дългосрочната дейност на дружеството за активен отгид на подрастващите в планината. В последните седем години са проведени от ТД „Стратеш“ общо 14 зимни и летни лагера с ученици от първи до десети клас.

Участници бяха 14 с трима ръководители: началник на лагера - председателят на ТД „Стратеш“ Светослав Генков, планински спасител - Пламен Симеонов и лекар. Ползвахме за пореден път, както на зимните ски лагери, удобната планинска почивна база на Института по планинско земеделие и животновъдство - ИПЗЖ, гр. Троян, предоставяща уютно пространство, топлина и истинска, вкусна храна.

Програмата беше динамична, богата и интересна за всички. Дните започваха с утринна гимнастика на открито, закуска и беседи за историята на нашите древни земи, топография, маркировка и ориентирване в планината, опасности и строене на биваци, правила за поведение в националните резервати, опазване на планините от

замърсяване, опасности и намаляване на пластмасовите отпадъци.

Следобед беше време за походи до исторически места в близката околност по трасето на римския път Виа Траяна, съществувал вероятно още през 5–3 век пр.н.е., като Солната пътека на траките за доставка на сол от Карпатите. Римляните го настипали с камък, за да свързва провинциите Тракия и Мизия, респективно главните градове Филипополис (Пловдив) с градовете Ескус край Плевен и Нове край Свищов на р. Дунав. Според Певтингеровата карта, съставена през 2-ри век, в земите на днешния Троянски край били построени три римски пътни станции - кастел Состра при с. Ломец, който посетихме последния ден от лагера на връщане към Ловеч, Аг Радицес (в подножието на планината), при местността Камен мост и Монтемно (Монте Аемо - планината Хемус) на Беклемето. Един от походите в планината включваше върха Курт хисар (1525,5 м н.в.), Вълчата крепост, от който се открива впечатляваща панорама във всички посоки. На него е поставена паметна плоча в чест на преминаването на отряда на генерал Карцов през Стара планина по време на Руско-турската

та освободителна война. На нея има надпис, че през мразовития януари на 1878 г. руските войни с фронтална атака през напълно голямата местност превземат с щурм турската крепост на върха и отварят пътя за освобождение на Южна България. Посетихме и наблизо намиращите се сондажни разкопки на римска пътна станция Монтемно (Монте Аемо). Видяхме парчетата строителна и битова керамика навърх Балкана. Минахме и край древните железни мини с вече затрупани входи, но с големи насипи шлага, и всички си взеха за спомен от блестящите парчета руда. Походите „По стъпките на миналото“ включваха посещение и на Карцовия бук

Наново в планината

От миналата година стана традиция клубовете от Североизточна България да се събират по няколко в някоя хижа. Ние сме в такъв район, в който няма толкова много планини, и сме ограничени с наличието на много хижи наблизо и затова посещаваме някоя по-достъпна. Клубовете от Варна, Добрич и Шумен бяха в хижа „Върбишки проход“. Клубовете от Русе, Разград и Добрич бяха в хижа „Пчелина“ до град Разград. На 3 март туристи от град Попово и град Шумен посетиха параклиса в село Светлен, паметника на Севолот Гаршин и паметната плоча на

падналите руски войници в Руско-турската война. На 16 и 17 април клубовете от град Русе, Търговище, Добрич и Попово бяхме на среща в хижа „Младост“ в град Търговище. По пътя към уговореното място за среща посетихме исторически и природни забележителности: новооткритата пещера в Шумен, паметниците в село Светлен, исторически обекти в град Търговище, водопада Блаза, разкопките на Мисионис в парка.

Всички знаем, че сме туристи ветерани с различен възрастов състав и съответно с различни възможности. За-

това където и да отидем, се групираме на две-три групи, които потеглят по определен маршрут. Някои от нас вървяхме доста, но това не попречи вечерта да поиграем и да поеем. Няма такива други задушежни срещи освен на туристите - хора с широка душа и добро сърце.

А гледката от хижа е невероятна. Гората е пълна с цъфнали дивы лалета и напълни божури. Пролетта е прекрасна - има къде да се повърви и какво да се види, а хижа очаква посетители. Ние пък нови срещи и преходи!

БФТВ – Североизточна България

- историческо вековно дърво на възраст над 200 години. Според легендата казашки конник оставя на него следа от своята сабя при преминаването на Троянския проход. Отбелязано бе, че успехът на преминаването в мразовитата зима на 1878 г. при температури под минус 25 градуса се дължи до голяма степен и на подкрепата на местното население и дейността на Тайния революционен комитет на троянските монаси, основан от Левски и оглавяван от архимандрит Макарий. Те събират храна, вода, облекло и боеприпаси. Помагат при лечението на ранените и измръзналите. При прехвърлянето на Троянския отряд в началото на януари 1878 г. всеки ден към троянския проход потеглят около 400 българи да разчистват пътя с помощта на 200 бивола, теглят оръдия и военни коли. Посетена бе и Арката на свободата - паметник, издигнат в чест на 100-годишнината от освобождението на България от турско робство. На всички исторически места ръководителят на лагера изнасяше

кратки беседи. По билото на Балкана се пееха патриотични песни.

В програмата на пролетния лагер влизаха и много спортни игри - футбол, теглене на въже, федербал. Лагерниците преминаха организирано по адреналиновия въжен парк „Катеричка“. Провеждаха се практически занятия по туристическо ориентиране, разчитане на маркировка, движение в група, преодоляване на сложни терени и преспи, уборка на района на базата.

Вечер край камината се играеше шах, домино, карти, имаше разбор на деня. Събираха се сухи дърва за огъня.

Времето летеше, изпълнено с хубави преживявания и нови умения. Верни на девиза: „Оставам само стъпки, отнасяме снимки и спомени!“, участниците преживяха една вълнуваща планинска ваканция. Лагерът завърши с викторина по преподаваните теми, връчване на грамоти и подаръци за всички участници.

Текст и снимки:
г-р Дарина Петрова

„От тука започва България 2019“

Продължение от стр. 1

На следващия ден, неделя, за желаещите по план се организира поход до скален феномен „Момата“ и до Хан-крумовския скален манастир. Други от туристите предпочетоха да разгледат забележителностите на Шумен – Регионалният исторически музей, къщата-музей на революционера Панайот Волов, на композитора Панчо Владигеров, на унгареца Лайош Кошут, на възрожденеца Добри Войников, и още – Шуменска крепост, Плиска, Магара, Преслав.

Най-голямо предпочитание се отдаде на посещението на пещера „Бисерна“, която е новост като туристически обект в района. След продължително отлагане и надежди, пещерата беше открита най-после на 08.04.2019 г. Тя е отворена за посещение за времето до 20.05. и след това

от средата на август до края на октомври. После ще бъде закрыта до следващата година (за същия период), за да не се обезпокояват колонистите от прилепи, които я обитават. От около 34 вида познати прилепи в България в Шуменската пещера са се приютили 14 вида. Открита е преди 81 години от френски географ, на надморска височина 404 м. Влиза се през изкуствено прокопан вход с отделна ниша за прилепите. Пещерата, позната още с името си „Зандана“, е разработвана като обект за туризъм при социализма, но с настъпване на демокрацията е изоставена. Сега е възстановена със средства по програма. Пещерата се нарича „Бисерна“, защото капките вода върху образуванията в нея блестят като бисери. Има от всички видове – сталактити, сталагмити и сталактони. Някои образувания в пещерата

са с форма на завеса, кораб, ботаническа градина, замък и др. изображения. За образуването на 1 см от тях са необходими цял век капки от карста на пода. Според публикации, пещерата е на 3,5 млн. години и е дълга 2,7 хил. м, от които около 800 м са проходими за посетители. Цялата е на две нива – в долното е реката, а в горната галерия са прекрасните природни форми, подчертани с новото художествено осветление. Реката от долното ниво изтича през естествения вход/изход. Може да се твърди, че „Бисерна“ съчетава едновременно чара на нормална и водна пещера. Часовете за посещения са 10, 11, 13 и 14, само по предварителна заявка и само в работни дни, без празнични и почивни. Това неудобство за посетителите може да бъде отстранено по-късно според организацията, която стопанисва пещерата – ПП „Шумен-

ско плато“. Предварителните заявки се правят за групи от 8 до 12 души на телефони и имейл, обявени на сайта на ПП.

От домакина – ТД „Магарски конник“, беше създадена организация за посещение на пещерата от нашите гости в неделния ден. Преминаха по-

вече от 90 туристи, в рамките на 6 групи, всички те бяха силно впечатлени и много доволни от сътвореното от най-гениалния художник – природата.

Ангел Филипов, председател на ТД „Магарски конник“, гр. Шумен

В Пловдив – Европейската столица на културата

20 март 2019 г. – прекрасен пролетен ден, в който ние, от КТВ при ТД „Орлово гнездо“, гр. Казанлък, отново сме на път. Днес автобусът ни отведе в гр. Пловдив – Европейската столица на културата. Гости на откриването бяха Силвен Паскуа – ръководител на инициативата на ЕК за Европейска столица на културата, и еврокомисарят Мария Габриел. Туристическата ни обиколка в старинен Пловдив започна от Академията за музикално-танцово изкуство, пред която има бронзова фигура на Цанко Лавренов. Тесните каменни улици ни отвеждат до Художествената галерия с постоянна експозиция на Златю Бояджиев, Градската художествена галерия с иконна композиция. Ето че се озовахме пред църквата „Св. св. Константин и Елена“. Като християни запалихме по свеещка в храма и

се помолихме за здраве и благополучие, за мир и разбирателство между хората. В двора на Етнографския музей вниманието ни грабна красиво оформеният двор, където дърветата и храстите бяха окичени с прекрасни, ръчно изработени мартеници. Това е вторият по големина Етнографски музей в България с утвърдена научно-образователна дейност. Помещава се в Кулумджиевата къща, която е паметник на културата от национално значение от 14.10.1943 г. Открит е през 1917 г. В него се съхраняват 40 000 предмета от различни култури на Тракия, Родопите и Средногорията от периода на Възраждането. Показани са основните поминъци и традиционни занаяти на населението от региона. От двете страни нагоре по криволичещата улечка са Бакаловата къща от 18-и век, къщата на

Александра Баятова, също от 18-и век, и тя ни отведе на Небет тепе – използвано в миналото за наблюдателница на трафика по р. Марица. То е священо място на траките, резиденция, стратегическо място за военни гарнизони. То е едно от шестте тепета, запазили се до наши дни, около които е построен град Пловдив. Заедно с Джебаз тепе и Таксим тепе на него е бил разположен античният град Тримонциум. Когато градът се разраства, се приобщават и другите възвишения в района и така стават 7, 8, 9. Броят им се мени и поради факта, че дълго са били използвани за добив на камъни. Тепетата са оценени като символ на града в много по-късен етап. Твърди се, че кмет в Бургас е направен от материали на Марково тепе.

За един ден не е възможно да се посетят всички по-ва-

жни обекти в града, но ние се постарахме максимално да ги обходим. Мавлеви хане е бивш дервишки мюсюлмански манастир от началото на 19-и век, в къща „Ламартин“ е открита музейна експозиция и дълги години сградата е използвана като дом на Съюза на българските писатели, Антовата къща построена през 50-те години на 19-и век. Стрълби ни отвеждат до Античния театър. Построен е по времето на римския император Марк Улпий Траян и е разкрит при археологически разкопки от 1968 до 1979 г. на Археологическия музей, Пловдив. Днес това е едно от любимите места на пловдивчани – място, на което се събират стотици почитатели на различни музикални и театрални представления. Театърът е с външен диаметър 82 метра. В близост до него е Пловдивският университет „П. Хилендарски“ и Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство. Над Амфитеатъра в Пловдив всички туристи се спират пред фигурата на Сашо Слагура – колоритния джаз музикант, арестуван от комунистите и пратен в Белене, после в Ловеч, където е убит. Към края на нашата обиколка се озоваваме пред паметната плоча на Христо Данов. Издавал е вестник „Марица“ през 1878 г. и е живял в този дом (Регионален исторически музей на книгоиздаването) от 1865

до смъртта си през 1911 г. Насладихме се и на уличната експозиция на части от Берлинската стена, разположена около Римския стадион. Поуморени от дългата обиколка, но с обогатени познания, ние се отправяме към втората за деня дестинация – град Хисаря (Диоклецианопол). Тук местата за разглеждане са по-малко, но не и по важност. В момента се извършва консервация и социализация на обекта „Римските терми“ по Оперативна програма за регионално развитие. Разглеждаме късноримска обществена постройка от 4-и век сл.Хр., Римския амфитеатър от края на 3-и век и Римската гробница. Измислихме си очите с лековита вода и пихме от топлата минерална вода за всякакви болести. В късния следобед се отдадохме на заслужена почивка в красивия парк на фонтана с извора „Момина сълза“ и вековните дървета – липа на 140 години, каталпа на 70 години и група дървета Софора на 100 години, над които се стрелкаха първите пристигнали ластовички. Но всяко хубаво нещо има начало и край. Заредени с много емоции и хубаво настроение, отпътувахме от град Хисаря, града с 22 минерални извора, в който се е влизало през 4 порти.

Елена Бозукова, КТВ при ТД „Орлово гнездо“, гр. Казанлък

ТД „Егелвайс“ направи своята равностметка

В средата на месец март „Лознишките егелвайси“ проведоха отчетното си събрание за 2018 година. В доклада на Управителния съвет бяха отразени туристическите мероприятия през изминалия период. Като по-важно събитие беше отбелязано приключването на най-дългия пешеходен маршрут в страната КОМ – ЕМИНЕ. Този преход се счита за най-успешното мероприятие в 57-годишната история на организираното туристическо движение в община Лозница. Както всяка година, така и през отчетната, най-много излети направихме до търговишката хижа „Младост“ и само един до хижа „Пчелуна“. Успяхме да се включим в три от регионалните туристически срещи. Общото събрание утвърди трима нови членове.

На Извънредния конгрес на Сдружение „БТЦ“ гружеството

то ще се представлява от председателя на ТД „Егелвайс“.

Традиция стана в последните години да се посреща Първа пролет в планината. Седмица след събирането се организира и проведе такава в Троянския Балкан. Бяха посетени важни туристически и исторически забележителности, като Ковачевско кале, Деветашката пещера, Къринското ханче, Розачева гора, Троянския манастир.

Гвоздеят на програмата беше изкачването от хижа „Хайдушка песен“ на връх Кучето в резерват „Козя стена“ до едноименната хижа. Поради алпийската част от маршрута някои не го предпочитат дори през лятото.

Върнахме се изморени, но удовлетворени, готови за нови изпитания.

Гален Тупев, председател на ТД „Егелвайс“, гр. Лозница

21-ви празник на туристическата песен „Прекрасна си, мила Родино!“

България моя, България древна!
Във тебе днес има един дивен кът,
балкани го пазят, рози го кичат
в долина зелена със Тунджа река.

По традиция с тази песен за Казанлък на 13.04.2019 г. започна поредният 21-ви празник на туристическата песен „Прекрасна си, мила Родино“ в столицата на китната Розова долина.

В залата на Народно читалище „Искра – 1860 г.“ отново проехтяха родолюбивите песни за България, изпълнени от 283-ма хористи с много вдъхновение и ентузиазъм. Един след друг се редуваха 13 хорова състава и групи от Пловдив, Асеновград, Перущица, Панагюрище, София, Габрово, Горна Оряховица, Стара Загора, Казанлък. ВГТП „Ехо“ при ТД „Орлово гнездо“ и ВК – Казанлък, домакини на празника, поздравиха всички свои приятели от близо и далеч с пожелание за добро представяне и добро на-

строение. Песенният форум бе открит от г-жа Мария Цонева, председател на Комисията по култура към Общински съвет - Казанлък. Топли думи към домакините отпрати проф. г-р Алексей Стоев - председател на БТС. Официален гост бе и Зорница Радонова – изпълнителен секретар на БТС. Всички участници бяха наградени с грамоти и сувенирни подаръци. Отделно по регламент 3 състава бяха поощрени със специален диплом за нова авторска песен, за най-атрактивно изпълнение и за най-добре приета хорова формация от публиката.

Много аплодисменти предизвика хорът на Стефка Каранева „Старопланинско ехо“ с песента „Пестил - Габровски шоколад“, изпълнена с изключително атрактивно, шеговито и весело, за което тя беше отличена с диплом за най-атрактивно изпълнение. Стефка Каранева

представи шестия си сборник от песни „Елате, щъркели“. Хор „Иван Апостолов“ сякаш донесе с песните си полъха на своя град Петрич, в близост до героична Беласица, обвеейна с трагичната слава на Самуиловите войни. Те гариха публиката с едно прекрасно изпълнение на песенния си репертоар.

Наслада за гостите поднесоха двата състава на многоуважавания Христо Христов, художествен ръководител на ТХ „Родопски звуци“ – Асеновград, и ТХ „Родопско ехо“ – гр. Пловдив. Своя музикален талант Христо много добре впила в изпълненията на двата хора. За песента „Наша планинска песен“, по музика и текст на Иван Пехливанов, хор „Родопски звуци“ бе отличен с диплом за нова авторска песен. Много добро впечатление на присъстващите направи хорът при НЧ „Виделина – 1865“ – гр. Панагюрище. Хористите, потомци на априлци, показали безпримерен героизъм по време на величавата Априлска епопея, пяха много възторжено. ВГ „Перестница“ – гр. Перущица, изпълни емблематичните „Ой, красив си, Ирин-Пирин“ и „Прекрасна си, мила Родино“. Бе аплодиран възторжено и хор „Средногорски звуци“, един от емблемите на Стара Загора. Много добре поднесе своя песенен репертоар и ДТХ „Божур“ – гр. Горна Оряховица, с корепетитор

Хор „Планинска песен“

Николай Дремов, поел със същия ентузиазъм делото на своя баща Йордан Дремов. Нескритата възхита предизвикаха и най-малките туристи от детска градина „Славейче“ – гр. Казанлък, постоянни участници в песенния празник. С много аплодисменти бяха посрещнати домакините на празника „Прекрасна си, мила Родино!“ ВГТП „Ехо“. Репертоарът бе изцяло по текст на поета Асен Димитров. Празникът бе закрит от хор „Планинска песен“ с един прекрасен букет от песни, който 60-годишният юбилей поднесе в дар за казанлъжките туристи и любители на мелодичната и патриотична песен. Хор „Планинска песен“ получи диплом за най-добре приет състав от публиката.

Прозвучаха финалните думи на водещата Маргарита Дохчева. „Ще утихне залата, но многобройните песни за България, за нейната дивна красота, дълго

ще звучат в сърцата. От името на организаторите благодарим на всички хористи, които пяха с жар и сърце и създадоха една истинска наслада и преживяване за гостите.“

На проведената пресконференция с художествени ръководители и председатели на състави отново бяха обсъдени наболелите проблеми на СТХБ. Направени бяха рационални и интересни предложения.

В хижа „Бузлуджа“ до късно през нощта продължи невероятният купон, организиран от хор „Планинска песен“ с провеждане на карнавал, викторина и забавни игри.

Благодарим ви, приятели! Надяваме се, ще отнесете и съхраните в душите си празничното настроение и емоции до следващия празник.

Маргарита Дохчева,
ВГТП „Ехо“, гр. Казанлък

ВГ „Незабравка“ – гр. Казанлък

50 години хор на ветераните туристи

Юбилей на зрелостта и младостта

Половинвековният юбилей на Хора на ветераните туристи при дружество „Рилски турист“ с диригент Борис Стрински бе честван в първия ден на пролетта – на 22 март, в читалище-паметник „Отец Паисий“. Пълната зала приветства от сърце състава и неговия дългогодишен диригент Борис Стрински.

Зам.-кметът Сия Шехтанова поздравя юбиларите от името на общинското ръководство и им поднесе грамота, плакет, цветя и парична премия. „Желая ви крепко здраве и творческо вдъхновение, продължавайте със същия младежки ентузиазъм своето родолюбиво дело“, допълни Шехтанова.

Председателят на Българския туристически съюз проф. Алексей Стоев поднесе Поздравителни адреси от името на Управителния съвет на Съюза, на ръководствата на Сдружението на туристическите хоровете в България и на хор „Планинска песен“ – Филип Аврамов.

Маестро Борис Стрински, който е сред основателите на хора и негов диригент от далечната 1970 г., а през тази година ще навърши и юбилейни 90 години, е награден от БТС със специален плакет. С високото отличие на съюза медал „Алеко“ са отличени дългогодишните хористи Иван Попиванов, Виолета Михайлова, Дора Пиперкова и Искра Русева. Много други хористи пък са удостоени със значката „Отличник на БТС“.

„Вашето творчество ще пребъде във вековете“, каза Алексей Стоев.

„Поклон пред Борис Стрински и пред всички вас“, възкликна в поздравлението си председателката на дружество „Рилски турист“ Иванка Стефанова, зарадвала и с разкошен букет юбиларите. С топли думи те бяха приветствани и от бившата председателка на дружеството и сегашен ръководител на Туристическо дружество „Мусала“ Марияна Илиева, която подари на хора сборник с народни песни от нашия край.

Възторжено приветства празнуващите отговорничката на Младежкия дом Латинка Щъркелова. Прочетено бе и поздравление от името на общинския съветник Светлана Атанасова.

Съобщено бе, че до хора са пристигнали Поздравителни адреси и от бившия председател на „Рилски турист“ Георги Стоянов, от кмета на Долна баня (рогното място на Б. Стрински) Владимир Джамбазов – изпратил и букет цветя, депутатка Валентина Милушев, председателката на Синдиката на българските учители и наша землячка Янка Такева.

Трогателно прозвуча приветствието на представител на туристическите дружества и хоровете от Асеновград и Пловдив. От името на група приятели и почитатели акад. Ангел Гълъбов подари на Б. Стрински картината на Андрей Михайлов „Дяволският мост“ със сюжет от Родопите, откъдето е и съ-

пругата на именития диригент. Приветствия бяха изпратили и туристически дружества и хоровете от Стара Загора, Русе, Кюстендил.

Два часа продължи концертът с любими планински и родолюбиви песни на Хора на ветераните туристи. Химнът на БТС „Балкани, гигайте се!“ изпрати на крака всички стотици присъстващи в салона. Спонтанни овации предизвика изпълнението на „Планинска пътека“. За тази песен на хора Димитър Гочев, доскорошният председател на Сдружението на туристическите хоровете (отишъл си преди броеви дни от този свят), казва, че тя е „лицето на хора“.

Много сърдечни аплодисменти заслужиха и изпълненията на солистите Дора Пиперкова и Добри Николов; Радка Кашинова, Веска Кабранска и Виолета Михайлова; Дора Пиперкова и Гена Илиева.

Председателката на хора Дора Пиперкова припомни, че първата официална изва на хора е през юли 1969 г. на стохилядния туристически събор на Предела, когато съставът е награден със сребърен медал и диплом. Помни се и първата репетиция – на 10 октомври 1968 г. В началото диригент е Димитър Тончев, а корепетитор – Борис Стрински. След скорошната кончина на Тончев диригентската палка е поета от Стрински.

През своята 50-годишна история хорът има над 1000 изяви. В състава са участвали през годините 182 хористи. Общо 113

от тях са си отишли от този свят, но са оставили добри спомени. През песенния колектив са преминали и 23 семейни двойки.

Хорът е редовен участник през изминалите пет десетилетия в много национални, регионални и градски тържества, празници, фестивали, в най-авторитетни туристически прояви, откривания на хижи и гр. От началото на новия век по инициатива на хора и неговия диригент всяка година в рамките на Празника на Самоков се провежда в града ни национален фестивал на туристическата песен „Бялата порта на Рила“.

Съставът е гостувал многократно със свои изяви в чужбина – Германия, Румъния, Гърция, Турция, Македония, Босна и Херцеговина. Безброй са заслужените награди – медали, статуетки, дипломи, грамоти.

През изминалия половин век председатели на хора последователно са били Кирил Симчев, Виолета Коцева, Васил Марков,

Димитър Карауванов, Дора Пиперкова.

Диригентът Борис Стрински е удостоен със званието „Почетен гражданин на Самоков“. Той е издал 6 сборника с общо 150 туристически песни, голяма част от които са за Самоков и Рила, за Мусала и Мальовица. Съратник на големия Филип Аврамов, Борис Стрински сега е всепризнат доайен на туристическата песен в страната ни. Освен композитор, той е автор и на доста стихотворения, превърнати в песни.

На концерта песенен поздрав към хористите отпрати и вокална група „Еделвайс“ (ръководена на доброволни начала също от Стрински) към Клуба на инвалидите в Самоков.

Своеобразен поздрав бяха и изпълненията на оперната певица Юлия Миланова и пианистката Капка Найденова на творби на Пучини и Парашкев Хаджиев.

Тодор Попов

За 24 май – размисли за културния туризъм

Продължение от стр. 1

Но конкретно изразът „културен туризъм“ има малко по-друго значение. Най-общо казано, с него се подразбира целенасочено организиране на група за туристическа екскурзия, за да се присъства на конкретно културно събитие. Както можем да видим от тази дефиниция, специално в България този вид туризъм все още не е особено развит и не е получил голямо разпространение. Но специално в Европа това е доста популярна туристическа дейност. Различни туроператори не рядко предлагат посещения на еднократни културни прояви – концерти, фолклорни празници, музикални фестивали, исторически възстановки. Напоследък в този туристически сектор дори се

развива съвсем тясна и конкретна ниша – посещение на определен театрален спектакъл. Обикновено участници за такава „театрална екскурзия“ се набират там, където поради географска отдалеченост или просто липса на значими театрални прояви хората често са лишени от възможността да се насладят на това удоволствие. Извозването на туристите става с автобуси, чието количество зависи от броя на желаещите. Завръщането обикновено става след края на представлението или, по желание на туристите, се остава още за ден-два в съответния град, за да се запознаят с неговите забележителности, традиции, заведения, кухня, обичаи.

Любопитен факт, който показва нарастващото търсене в тази

туристическа ниша, е обстоятелството, че в много случаи сформирването на подобни групи става спонтанно – неколцина приятели, роднини, съседи или просто познати се организират и със собствен превоз отиват да посетят съответното събитие, което не рядко се провежда на значително разстояние от тях, до 200-300 километра. Тази практика показва, че търсенето на подобен туристически продукт все още е по-голямо от предлагането. Разбира се, това става в страни с достатъчно ниво на жизнен стандарт, за да се покрият необходимите разходи за гориво, храна, евентуални хотелски услуги след края на представлението и т.н. Именно навлизането на професионалните туроператори в тази ниша обаче може да съкрати значително раз-

ходите на отделния турист и да направи услугата по-достъпна – естествено, че повечето потребители биха предпочели да заплатят своеобразен културен „All Inclusive“ („всичко включено“), което би им излязло по-евтино, а също да се освободят от грижите по транспорта и логистика на престоя си, за да могат пълноценно да се насладят на съответното събитие.

Да се надяваме, че и в България съвременните културни явления, събития и феномени ще станат обект на вниманието на професионалните туристически фирми, за да се доближат повече до хората.

Да ни е честит 24 май – Празникът на славянската писменост и култура!

Любомир Атанасов

Георги Петрушев на 85 години

Инженер Георги Петрушев е роден на 23.04.1934 година в София. Завършил е Висшия лесотехнически институт, а след това и Висшия машино-електротехнически институт по специалността „Технология на машиностроенето“. По-късно завършва и двегодишен курс за следдипломна квалификация по журналистика в СДУ „Св. Климент Охридски“.

По примера на родителите си, баща му е художник пейзажист, от ранно детство движението сред природата и предимно обхождането и опознаването на планините става негово любимо занимание и съдба.

Редовно посещава и е поклонник на Българските православни манастири и се прекланя пред техните неоценени заслуги като огнища на просвета и книгопечатане и оцеляването на българското самосъзнание.

Като активен турист е бил член на бюро на ТД „Черни връх“ и на Федерацията по туризъм и Националния координационен комитет на „100-те национални туристически обекта“.

Георги Петрушев е бил участник и ръководител на стотици туристически излети и походи от най-различна трудност и продължителност, включително туристическия марафон „От Ком до Емине“ (1982 г.) и на Втория републикански младежки поход „Странджа–Сакар“.

Завършил е курсове за пла-

нински водач и старши инструктор по туризъм. Покрил е изискванията по ЕРСК и е получил званието „Майстор на спорта по туризъм“.

В продължение на много години беше постоянен автор на вестник „ЕХО“ и на списание „Турист“. Негова тема е екологията, защитата на природата и туризма.

Посещавал и е изучавал устройството, организацията и управлението на едни от най-представителните европейски национални и природни паркове.

Автор е на огромен брой статии, репортажи и пътеписи. Автор е на 18 книги, между които туристически пътеводители за планините: Пирин, Средни Родопи, Витоша, Люлин, Беласица, Несебър и Еминската планина, Седемте рилски езера, „Света гора – манастирите на Атон“, „Софийската Мала Света гора“, „Селищата около ПП „Витоша“ и „Паметниците в ПП „Витоша“.

В последно време с малки приятелски компании редовно ходи на излети из българските планини, радва се на оцелелите кътчета родна природа и се възмущава от дейността на туристическата индустрия, която унищожава всичко свято, което ни завещаха Алеко и Вазов.

Да му пожелаем здраве и да продължава с творческата дейност, свързана с туризма и природата.

Инж. Данчо Лазов

Навършиха се 122 години от смъртта на Алеко Константинов. На 11 (24) май 1897 г. той е убит от засада край пазарджикското село Радилово. Целта на покушението всъщност е неговият спътник Михаил Такев, адвокат и политик, който остава невредим.

Последната снимка на Алеко Константинов, направена в Пещера, само няколко часа преди неговото убийство

Неизменно на туристическата сцена

Името на Стефка Карапенева е познато на планинарите от Песенните празници на България, на които тя неизменно представя габровския хор „Старопланинско ехо“. Освен към туризма, с който тя е закърмена от родния Балкан, Стефка още от малдини се пристрастява и към хоровото пеене – създава и ръководи хорови формации за туристически, патриотични и забавни песни, най-изявена от които е хорът „Старопланинско ехо“ при ТД „Узана“ в Габрово – него дирижира от близо 50 години!

През този значителен период от време тя натрупва опит и в композирането на музиката на подбрани поетични произведения от български автори със сюжети главно за възхвала на родината и прекрасната българска природа. Така от 1999 година се зареждат един, два, та за двайсет години техният брой вече нараства на... шест! Шест песенни сборника с туристически и патриотични песни, чийто общ брой надхвърля 300. Току-що появилият се пе-

сенен сборник, посветен на настъпващата у нас пролет, озаглавен „Елате, щъркели!“, Стефка Карапенева представи на 3 април в Ритуалната зала на Габровската община, като дирижира концерта на хор „Старопланинско ехо“. С небивал ентусиазъм хоровият състав представи на многобройната публика из-

брани песни от новия албум, с някои от които тази година ще участва във фестивалите „Песните на България“ в Пловдив и „Прекрасна си, мила Родино“ в Казанлък, където досега 20 години не е пропуснал излизане на туристическата сцена.

Христо Мангев

Мусала

ска метеорологична станция, изградена през 1932 г. със съвместните усилия на BTS и Централния метеорологичен институт. Мусала е под № 1 от 10-те планински първенци и е един от 100-те национални туристически обекта. През него преминава трасето на

Европейския пешеходен туристически маршрут Е8.

В непосредствена близост до най-долното, седмо Мусаленско езеро са разположени две хижи: хижа „Мусала“ – нова и хижа „Мусала“ – стара.

Хижа „Мусала“ – нова (2389 м н.в.) е в процес на поетап-

Първенецът на Рила – връх Мусала, е най-високият в България и на Балканския полуостров, а надморската му височина – 2925 м, го нарежда на шесто място сред планинските първенци в Европа.

Връх Мусала се издига в средата на скалния венец, заграждащ от изток, юг и запад Мусаленския циркус. Негови съседи са петте най-високи

Рилски върхове – Малка Мусала, Иречек и Дено – на североизток, и Голям и Малък Близнак – на юг от него. На север от връх Мусала се спуска странично скалистото било, което е част от скалния венец, заграждащ от запад Мусаленския циркус, в който са разположени седемте Мусаленски езера.

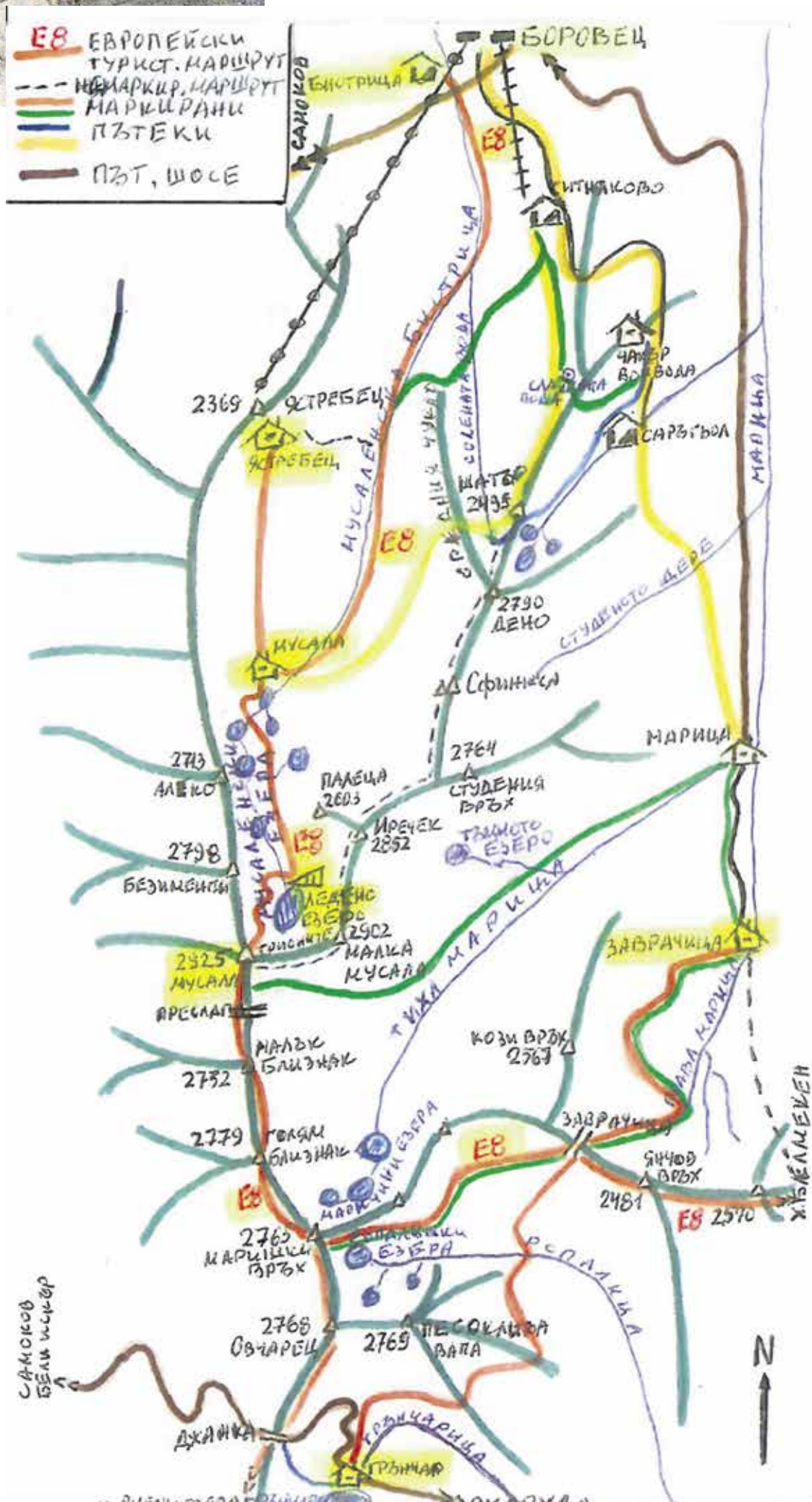
На връх Мусала се издига първата у нас високопланин-

Хижа „Мусала“

Връх Иречек

но въвеждане в експлоатация. Предвидено е да разполага със 130 места в стаи с 2-4 легла със самостоятелни и етажни тоалетни и бани, собствено ел. захранване, локално отопление, туристическа столова, заведения за хранене, ски гардероб, зали.

Хижа „Мусала“ – стара е с 50 места в общи спални помещения, външни тоалетни, туристическа столова, бюфет, собствено ел. захранване.

До хижите и връх Мусала може да се достигне по няколко варианта от Боровец или от съседните хижи. Описаните маршрути са летни.

Маршрут 1: Боровец – хижа „Ястребец“ – хижа „Мусала“ – връх Мусала

Най-бързо до хижа „Ястребец“ се достига от центъра на Боровец с **кабинковата въжена линия – 25 минути**. От горната лифтова станция за хижа „Мусала“ широката пътека започва почти по хоризонтал сред гъст клек и с незначителни спускания и изкачвания в южна посока по източния склон на рида Маркуджика достига **хижа „Мусала“ – 50 минути**.

От хижа „Мусала“ се следи трасето на Е8 – червена лентова маркировка. Пътеката започва край северния бряг на седмото (долното) Мусаленско езеро, с няколко серпентини се изкачва на третия циркусен праг, след това в южна посока достига втория циркусен праг при Алеково езеро, заобикаля връх Палеца и по западния склон на връх Иречек достига заслон „Еверест“ при Леденото езеро – 1.15 часа. След заслона пътеката прекосява североизточния ръб на връх Мусала, по-нагоре преминава над дълбока пропаст (Дяволският улей) и по западния склон излиза на връх Мусала – 2 часа от хижа „Мусала“.

Маршрут 2: Боровец – долината на река Мусаленска Бистрица – хижа „Мусала“

Маршрутът започва от началната точка на Е8 и следи изцяло трасето му до връх Мусала. Маркировката е с чер-

вен цвят. Тръгва се от центъра на Боровец и след двореца Бистрица се насочва срещу течението на река Мусаленска Бистрица. Широката в началото пътека минава през изголистна гора, достига местността Велчево мостче (2 часа). Прехвърля се на десния бряг на реката, навлиза в клековия пояс и набира височина, следвайки маркировъчните стълбове. По-нагоре каменната пътека за последен път пресича реката в мочурлива заравненост и изкачвайки последната стръмнина, наречена „Голгота“, излиза пред **хижа „Мусала“ – 4 часа**.

Маршрут 3: Боровец – Ситняково – Соленото дере – река Мусаленска Бистрица – хижа „Мусала“

От Боровец до Ситняковската скала изкачването може да стане със седалковата въжена линия (20 минути). То може да се осъществи и пеша по пряката маркирана пътека до Ситняково за около 1.30 часа. От горната лифтова станция за 10 минути се излиза на седловина, кръстовище на пътеки – вляво (на изток), за хижа „Чакър войвода“, на юг – пътека, която се изкачва до извора Сладката вода, а на запад (вдясно) е пътеката, която трябва да се следва по този маршрут. Маркировката отвежда в посока хижа „Ястребец“, през долината на Соленото дере до достигане на червената маркировка на Е8 на пешеходния маршрут, описан в маршрут № 2 по долината на река Мусаленска Бистрица до **хижа „Мусала“ – 3 часа от Ситняково**.

Маршрут 4: Боровец – Ситняково – Сладката вода – връх Шатър – хижа „Мусала“

От Боровец до Ситняковската скала изкачването е със седалковата въжена линия за 20 минути. От горна лифтова станция се тръгва на юг по жълтата маркировка към билото на рид, спускащ се от връх Шатър и след около 1 час се излиза на поляна при извора Сладката вода. Малко над него

Хижа „Ястребец“

е отклонението за хижа „Чакър войвода“, а пътеката, която се следва, навлиза в клековия пояс, траверсира от запад връх Шатър и излиза на **тясна седловина между него и връх Дено (2.10 часа) при голяма каменна пирамида**. Подсича се връх Шатър в южна посока и се излиза на рида Средният чукар. От седловината на рида започва спускане по североизточния склон на връх Дено, пресича се оттокът на долното Мусаленско езеро и се излиза пред **хижа „Мусала“ – 3.10 часа от Ситняково**.

Маршрут 5: Боровец – Ситняково – връх Шатър – връх Дено – връх Иречек – връх Мусала

Маршрутът до седловината между връх Шатър и връх Дено е описан в маршрут 4 (2.10 часа). Тук се изоставя маркираната пътека и започва изкачване без маркировка на юг по широкия западен склон на връх Дено. Достига се северния му край и продължавайки в южна посока, се минава по продълговатия гръб на върха. Започва спускане по билото до седловината при скалната грамада „Сфинкса“. Върви се на юг и след 10 минути се излиза на

билно понижение, от което на североизток се отделя ридът Студеният връх. Продължава се към връх Иречек в югозападна посока по главното Мусаленско било, което в продължение на 100 метра е тесен скалист ръб, по който извира пътеката. Той завършва с билно понижение, от което по широкия тревист североизточен склон се изкачва връх Иречек (2852 м н.в.) – третият по височина рилски връх (4 часа). Следи се в южна посока билото до добре оформена седловина и от нея, по ясно личаща пътека, по каменни блокове започва изкачване на източния склон близо до билния ръб. След 30 минути (общо 4.30 часа) се достига вторият по височина рилски

връх – Малка Мусала (2902 м н.в.). От него за връх Мусала започва най-атрактивната и трудна отсечка на маршрута през Трионите – билно понижение между двата върха, представящо назъбен ръб, по който стърчат като зъбци на трион скални зъбери. От връх Малка Мусала се излиза на билния ръб в западна посока, а след това се продължава по южния склон на Трионите по добре очертана пътека, като в крайния ѝ участък отново се излиза на билния ръб и продължавайки по него, се достига **връх Мусала – 5 часа от Боровец**.

Йордан Йорданов,
експерт в БТС
Следва

До
Членовете на
ТД „Камендел 1934“ –
Бояна

Туристическо дружество „Камен дел 1934“, Бояна, ще проведе Отчетно-изборно събрание на 28 май от 18 часа в салона на читалище „Виделина“ – Бояна, ул. „Белите брези“ № 1

ОБЯВА

при следния

Дневен ред:

1. Приемане на отчет за изминалия период.
2. Отчет за финансовата дейност.

3. Приемане на бюджет за 2019 г.

4. Избор на делегат и на резервен делегат за Извънредния конгрес на БТС.

5. Избор на нов Управителен съвет и на нов Контролен орган.

6. Разни.

От УС на ТД „Камендел 1934“

In memoriam

огромния си труд, постижения, покорени върхове, хиляди пребродени пътеки, десетки обучени туристи като инструктори по туризъм, безброй инициативи и постигнати цели, но най-вече с голямото си сърце!

От 1996 година беше секретар на ТД „Руен“. Той не жалеше време и сили за укрепване на дружеството и маркиране на туристическите маршрути. Заедно с неговите възпитаници участваше в мероприятията и годишните тържества, организирани от БТС, в европейските маршрути Е104, Е4 и Е8. Той беше планински водач, отличник на БТС, носител на Медал за особени заслуги от БТС, но най-вече на обичта на стотици хора, които запали с любовта си към планината! Винаги спокоен, усмихнат, сърцат и готов да помогне.

Поклон пред светлата му памет!
От туристите и приятелите от
ТД „Руен“, гр. Пловдив

На 60 години ни напусна дългогодишният секретар на ТД „Руен“ - град Пловдив,

Константин Ненчев

Любимецът на пешеходците и колотуристите в дружеството ще бъде помнен с

Георги Георгиев, Димитричка Благоева, Тодорка Георгиева и Глогинка Янакиева са от гр. Балчик. През 2009 г. получават като подарък книжките за печати от Национално движение „Опознай България - 100 НТО“ и оттогава пътуват из страната за събиране на печатите. Любимите им места са пещерата Ухловица и, разбира се, Дворецът и невероятната Ботаническа градина в гр. Балчик.

Николина Ковачева, Катерина Ковачева - на 12 години, и Ана Ковачева - на 7 години, са носители на златни значки от Националното движение „Опознай България - 100 НТО“. Децата и майка им са станали приятели на движението покрай бабата, която им купува книжките. Най-силен спомен, особено у децата, са оставили пещерите в Родопите и паметникът „1300 години България“ край Шумен.

№ 71 – Къща-музей „Пейо Яворов“

Къщата музей „Пейо Яворов“ се намира в централната част на град Чирпан. Експозицията на музея в Чирпан представя оригиналната битова подредба на кухнята, гостната и т.нар. „Пейова“ стая. В гостната може да бъде видян портретът на Хаджи Димитър и Стефан Караджа, свидетелстващ за отношението на семейството към борбата за освобождение. Гостната е запазена във вида, в който семейство Яворови я е подредило, готвейки се да посрещне поета и съпругата му Лора през септември 1913 г. Средната стая била на майката на поета Гана Крачолова, където тя обичала да пее български народни песни.

В Пейовата стая е запазена работната маса на поета, върху която е стояла любимата му книга - „Фауст“ на Йохан Гьоте, и неговото легло с метални решетки. В тази стая Яворов е прекарал множество безсънни нощи, четейки стиховете на Ботев, Вазов, Пушкин, Лермонтов и Некрасов. На стената е окачен и портретът на Пушкин, който Яворов изрязва от руското сп. „Нива“ и поставя в рамка.

В двора на къщата-музей е поставен бюст-паметник на поета.

През 1973 г. към музея е открита експозиционна зала. В нея са показани снимки и вещи, представящи живота и творчеството на Яворов.

Художествена галерия „Никола Манев“

Художествената галерия „Никола Манев“ в Чирпан е създадена от световноизвестния български художник Никола Манев. Разположена е в стара възрожденска къща, построена през 1867 г. в горната махала на Чирпан в типичен пловдивски архитектурен стил от средата на 19 век, със симетрично разположени вътрешни помещения. През 2000 г. художникът купува къщата и я дарява на общината. По негово настояване тя е реставрирана и превърната в галерия. При откриването ѝ Никола Манев дарява 20 от най-известните си творби, с което поставя началото на нейния фонд.

Освен постоянната експозиция с творби на известния художник, в галерията е експонирана сбирка от кристали, дарени от г-н Илия Делев – българин, живеещ в Бразилия. Периодично се организират прояви съвместно с Общинската художествена галерия.

Манастир „Свети Атанасий“ – с. Златна ливада

Манастирът „Свети Атанасий“ се намира на хълм над село Златна ливада, на около 15 км от Чирпан. Смята се, че това е най-старият манастир в Европа, тъй като според исторически сведения свети Атанасий, архиепископ Александрийски, лично е основал манастира през 344 г. Той посещава днешните български земи във връзка с Вселенския събор в Сердика през 343–344 г. Според житието му отсяда в близост до Берое (днешна Стара Загора) и основава манастир. Мястото за построяването на манастира не е избрано случайно – някога в близост до светата обител е минавал важният път Константинопол – Сердика, освен това над манастира е имало важна крепост, останките от която могат да се видят и до днес. В близост е имало и тракийски нимфей – светилище, посветено на нимфите, който свети Атанасий превръща в християнско водно светилище. И до днес се смя-

та, че водата в манастирското аязмо е лековита.

В скалите над манастира има постница, в която светецът и неговите последователи са оставали в дни на пост и усамотение. Постницата е достъпна и за посетителите на манастира. През многовековната си история „Свети Атанасий“ е построяван и разрушаван няколко пъти. През 80-те години на 20 век е построена нова голяма сграда на манастира. Според легендите тук се е крил Васил Левски (1837–1873 г.) и други участници в национално-

освободителното движение срещу османската власт.

В манастира се съхранява египетската икона на свети Атанасий, която е подарена през 2003 г. по време на посещението на Александрийския патриарх Петрос VII. Друга голяма ценност е копие на Реймското евангелие. Манастирът „Свети Атанасий“ е действащ девически манастир, има три храмови празника – 18 февруари, 2 май и 14 октомври. В светата обител се предлага и настаняване по предварителна заявка.

Споделено

Уважаеми читатели и почитатели на вестник „Ехо“,

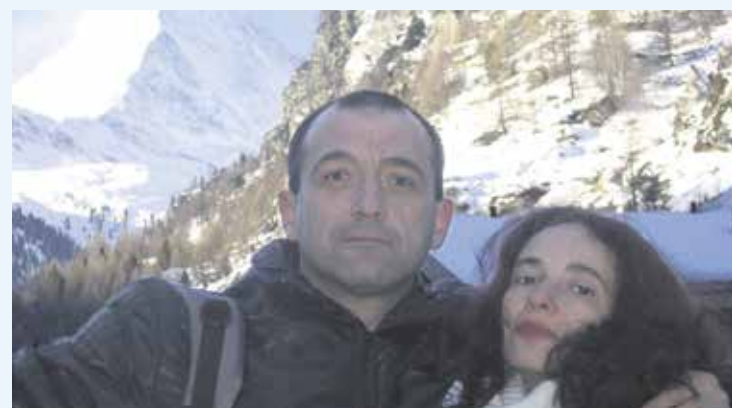
Споделям с вас едно от най-вълнуващите за мен преживявания по време на обиколката ми из Европа по суша и вода, а именно разходката ми в подножието на един от най-красивите и пленяващи върхове в света – МАТЕРХОРН, Швейцария. Никога досега не съм си представял, че ще се изправя срещу този божествен и омайващ връх, който за мен като дете беше познат от картинките на шоколада. Не е задължително да се качите на върха. Той остава недостижим за много хора! Всеки обаче, който пожелае, може да се докосне до неговата опияняваща красота и да усети величието и магнетизма на този суров и труден връх. Една вечер, докато си пиех-

ме питието с мой приятел от детските години в центъра на Люксембург, научих нещо много практично и полезно за всеки запален турист и планинар и реших да го споделя с вас.

Открихме невероятните уикенд билети, с които срещу сума от около 130 евро на човек обиколихме цяла Швейцария, като тръгнахме от Базел

– третия по големина град, разположен на границата между Франция, Германия и Швейцария. От там се отправихме към Берн, Лозана, Женева, Цюрих, Матерхорн, Монблан, Люцерн и т.н. – с една дума, където ни видят очите. Тук е мястото да отбележа, че този вълшебен билет ни осигури супер комфортно и приятно пътуване из

цяла Швейцария не само с влака, но и по вода. С него спокойно може да плавате в Женевското и Люцернското езеро, наслаждавайки се на величието и красотата на прекрасните Алпи. И всичко това с този невероятен билет от само 130 евро. Местата, които горещо препоръчвам в Швейцария, са божественият връх Матерхорн и приказното

градче Люцерн!

Горещо препоръчвам и на ръководството на БДЖ да помисли за подобни уикенд билети. Убеден съм, че много туристи биха се възползвали от иновативната услуга, а това би довело и до повече приходи в горжавните железници.

Д-р Стефан Стойчев, БАН

Загадъчната смърт на българските владетели

(Продължение от бр. 4)

Възкресителите на българската държава – първите монарси от Асеновата династия братята Петър IV (1185–1197 г.), Иван Асен I (1190–1196 г.) и Калоян (1197–1207 г.) също станали жертва на заговори и предателства. Мистериозната смърт на последния от тях дори родила легенда, свързваща я с едно от чудесата на св. Димитър. В края на септември 1207 г. цар Калоян повел огромна армия към Солун, столица на едноименното кралство на латинските рицари. Според свидетелството на Йоан Ставракий енергичният владетел обсадил града в началото на октомври, но бил застигнат от ненадейна свръхестествена смърт. В нощта преди решителния щурм в пазената от стража царска шатра влетял на бял кон покровителят на Солун св. Димитър и пронизал Калоян с копието си. Лагерьт бил огласен от стенанията и клетвите на умирация цар, който обвинявал своя воевода, куманина Манастър, за нанесения му удар. На следващата вечер владетелят издъхнал в агония от „невидима рана в сърцето“. Българските военачалници сваляли обсадата на града и отнесли тялото на своя цар в родината.

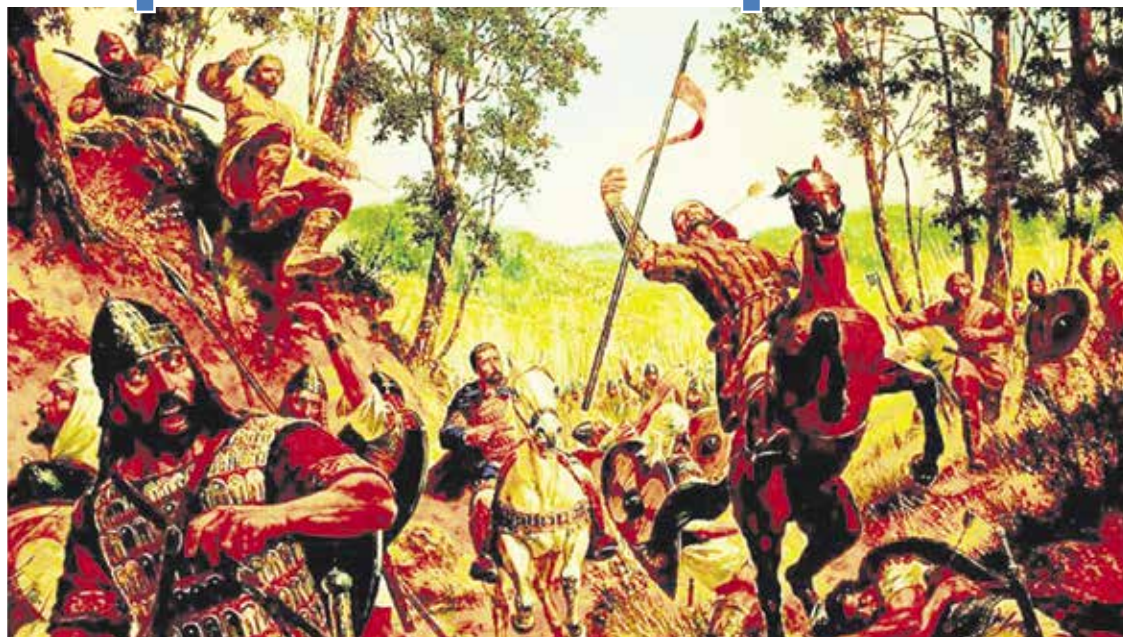
Убийството на Калоян от солунския воин светец

е засвидетелствано също у Никита Хониат, Георги Акрополит, Алберих и Робер дьо Кларе, както и в някои паметници на византийската и балканската средновековна иконография от XIII и XIV в.

Интересът към темата за свръхестествената кончина на някои български владетели явно продължил в Константинопол и след завладяването му от кръстоносците по времето на Латинската империя. В хрониката на монаха Алберих попадаме на предсказание за смъртта на българския

цар Иван Асен II (1218–1241 г.). Според него посветен в окултните науки константинополски мъдрец се свързал със силите на мрака и след разговор със самия дявол възвестил предстоящата смърт на враговете на империята – василевса на Никея и българския монарх, който починал наскоро след това.

Гибелта на редица български царе – в това число и на Борис III през XX в. – се стоварвала в критични военнополитически ситуации. Поставен в характерния за Средновековието

свръхестествен контекст, неочакваният край на Крум, Симеон, Калоян и други неприязни врагове на Византийската и Латинската империя

осигурявал чудодейно избавление на неприятеля. Това натрупване на аналогии и съпадения трудно може да бъде отдадено единствено на слу-

чайността или на легендарния характер на сведенията –

заг мистериозните декори обикновено стояли опитни убийци или алчни предатели

а понякога и незнани болести или нещастни случаи.

Тайнствената гибел на някои владетели оставила дълбока следа не само в ромейската и латинската историография и в народната памет, но и накарала българската средновековна държава и църква да вземат специални мерки за опазване неприкосновеността на личността, здравето и живота на монарха. В §101 [78] от Синодика на цар Борил четем: „На онзи, който чрез каквато и да била хитрина или билки, или чародеяния, или обайване, или вражески вълхувания, или отрова се опита да увреди царя, помазаника Господен – нему анатема трижди“.

Не така мистериозно, но също по граматичен начин напуснали този свят и други средновековни български владетели. Княз Владимир (889–893 г.), който след покръстването на българите за кратко реабилитирал езичеството, бил детрониран от баща си княз Борис-Михаил (852–889 г.) и завършил дните си ослепен и в тъмница. Цар Борис II (970–971 г.) бил убит със стрела от български граничари, които не разпознали владетеля при бягството му от Константинопол, където бил пленник. При страшната гледка на 14 000 ослепени от византийците български войници цар Самуил (991–1014 г.) загубил сваят и малко след това починал от сърдечен удар. Животът на детето цар Коломан I Асен (1241–1246 г.) бил покосен „от отровно биле“. Цар Константин Тих Асен (1257–1277 г.) бил пленен в сражение срещу встаника Ивайло, който лично го убил „като жертвено животно“ на бойното поле. Самият Ивайло (1278–1280 г.) по-късно бил заклан по заповед на татарския хан Ногай по време на пир в неговия стан. Младият цар Михаил Асен, син и съвладетел на Иван Александър (1331–1371 г.), загинал в сражение с турците в Софийското поле в средата на XIV в.

Пребртаностите на съдбата изградили философско отношение спрямо прехода към отвъдното у някои владетели. Неслучайно на първата страница от Томичовия псалтир

– една от настолните книги на Иван Александър – е изобразена именно Смъртта. С гордост, ужас или смирение пред нейното лице българските самодържци осъзнавали както преходността на човешката природа, така и мисията си на творци на историята. Това ясно личи в надписа на хан Омуртаг (814–831 г.), отекващ като завет през вековете: „Човек и добре да живее, умира и друг се ражда. Нека роденият след него, като гледа тези (писмена), си спомни за онотова, който ги е направил.“

На 23 август 1943 г. българският цар Борис III е върхлетян от силни болки, придружени от повръщане. Първоначалната диагноза на дворцовите лекари – жлъчна криза – не е потвърдена. Същата вечер Борис колабира. Принц Кирил извиква спешно в двореца български, немски и австрийски светили на тогавашната медицина. Сред тях е и токсикологът проф. д-р Ханс Епингер, участвал в аутопсията на гръцкия министър-председател Иоанис Метаксас (който умира през 1941 г., само няколко дни след тържествен обяд, даден от англичаните в негова чест).

Официалната версия за смъртта на Метаксас е отравяне на кръвта. Лекарският екип в София стига до заключение, че българският владетел е поразен от инфаркт на миокарда вследствие на тромбоза на коронарен съд. На 28 август 1943 г., в 16,22 часа, след няколкодневна агония Борис III умира. Веднага пълзват слухове и предположения, свързващи смъртта му с неотдавнашната му среща с Адолф Хитлер в прочутата „Вълча бърлога“ на фюрера, с намесата на английските тайни служби, с руски агенти... Самият Хитлер изказва становище, че Борис III е отровен от италианската принцеса Мафалда Савойска. Извиканите от Кирил Преславски лекари също подозират отравяне. Тогавашният пълномощен министър на Германия в София Бекерле пише, че медиците „... са вътрешно убедени за насилствената смърт. Казаха, че с оглед на професионалната тайна правят това показание само пред мен... Подкрепих тяхното схващане и дори окачествих опазването на тайната като държавно задължение.“

Страницата подготви
Филипина Бондокова

Уводна статия в брой 1, 1959 г.

Първата ни дума

Ехо, ти държиш в ръцете си нов вестник. Първият брой на „Ехо“. И в този първи миг като при запознанство с бъдещ приятел с външен вид се запитваш какви задачи си поставя вестникът, какво е неговото

съдържание, какво е неговото предназначение?

Задачите и идеалите на „Ехо“ – това са задачите и идеалът на Българския туристически съюз – любима организация на хиляди български мъже, жени, на хиляди

пламенни родолюбци. Да помага за разгръщането на все по-масово туристическо движение, за изучаване на нашето ненагледно социалистическо отечество, на неговото епично борческо минало, да допринася за патриотично възпитание на труженниците, за подготвяне на поколенията на труда и отбрана на Родината, за обединяване на всички любители на нашата земя, за изучаване на нашето минало, за изучаване на нашето настояще, за изучаване на нашето бъдеще.

Богат е животът на туриста. Българският туристически съюз, бременен е неговият дух, всеотдайността на неговите членове. За да отговори на промените, които настъпват в живота на туриста, Българският туристически съюз, бременен е неговият дух, всеотдайността на неговите членове. За да отговори на промените, които настъпват в живота на туриста, Българският туристически съюз, бременен е неговият дух, всеотдайността на неговите членове.

Славните традиции на българския народ, на българското туристическо движение, на българския туристически съюз, бременен е неговият дух, всеотдайността на неговите членове. За да отговори на промените, които настъпват в живота на туриста, Българският туристически съюз, бременен е неговият дух, всеотдайността на неговите членове.

Хубав, съдържателен, интересен – такъв желаеш ти да бъде нашият вестник. И „Ехо“ ще се старее да изпълни вярната заръка. Той ще бъде винаги с теб – в излетите и походите, в алпинисткия траверс, в хижата, заслона и палатката.

Богат е животът на туриста, буден е неговият дух, всеотдайността на неговите членове. За да отговори на промените, които настъпват в живота на туриста, Българският туристически съюз, бременен е неговият дух, всеотдайността на неговите членове.

Славните традиции на българския народ, на българското туристическо движение, на българския туристически съюз, бременен е неговият дух, всеотдайността на неговите членове. За да отговори на промените, които настъпват в живота на туриста, Българският туристически съюз, бременен е неговият дух, всеотдайността на неговите членове.

ценности и богатства на Родината, социалистическият човек – това са неизчерпаемите теми на вестника за възпитанието на беззаветни борци и патриоти.

От теб, от всички нас – съзнателните, организирани любители на чудната природа, зависи какъв ще бъде нашият вестник. Пълноводните реки се раждат от бистрите ручейчета. Без твое участие, без активната подкрепа на твоите другари, на всеки турист – млад и стар – вестникът не би могъл да стане пълноводна река, която може да утоли жаждата. Затова: пиши до своя вестник! Пиши на коляно от покорения от тебе връх, пиши върху веслото на лодката, която тихо се люлее над езерните вълни, пиши! Разказвай за любовта на туристите към партията, труда и Родината, за техния кристалночист морал и мъжествен характер, разказвай

как се заражда и калява планинската дружба и готовото на всичко другарство: как са осъществени всички ваши начинания, полезни дела. Поставяй смело обществените въпроси, важни за развитието на масовия туризъм, критикувай смело неправомерностите, предлагай пътища и средства за подобряване дейността на туристическото движение.

Едно е условието за участие във вестника: Бъди правдив! Когато правдиво, кратко, ясно съобщиш за събитие, поставиш въпрос, направиш дописка, споделиш мнение – ти си изпълнил важно обществено и лично задължение. Само така – подхранвано от хиляди коренчета, ще расте кичесто и стройно дървото на „Ехо“.

Вестникът излиза редовно два пъти месечно, като последният за годината брой е под № 26 и е с дата 31 декември.

Обичан у нас, единствен в Европа

Ясен Антоф, главен редактор на в. „Ехо“ (юли 1990 – август 1995 г.)

Съвсем естествено е вестникът на едно културно движение, каквото е в дълбоката си същност туристическото, веднага след появата си на бял свят да събира около себе си личности от културните пластове на обществото. Изключително голяма е заслугата в тази насока на първия главен редактор на в. „Ехо“, известния планинар Лаю Маринов – Ламар. Той показва още в самото начало, че „Ехо“ не е просто „орган“ на една организация, а вестник за всички – за туристите, културните читатели, възрастните и младежите. Тази негова широта

го направи известен, търсен и налагащ се. „Ехо“ достигна без особени усилия и при минимална подкрепа от страна на повечето от дружествата на БТС в страната го тираж от 110 000 броя – по-голям от сборния тираж на другите, излизали тогава в България седмичници. Вестникът имаше и 6000 абонати в чужбина и много постоянни кореспонденти от разни страни. Международната организация на журналистите и писателите по туризма – ФИЖЕТ, в свой преглед го посочи като единствения на Стария континент некомунистически седмичен

вестник, насочен към широката културна публика. Съюзът на българските журналисти пък го изтъкна като най-добре работещ с кореспондентите и дописниците от страната – имаме отлични професионални журналисти – кореспонденти в окръжните градове и стотици редовни дописници дори в селата. На всички тях аз и сега им свалям шапка! Иначе в щатния състав бяхме трима редактори, отговорен секретар и главен редактор „на обществени начала“ – Ламар. Той не взимаше и стотинка за труда си. Заплатите на другите в състава

бяха много по-ниски от тези в тогавашните седмичници, а хонорарите на сътрудниците бяха символични. Но въпреки това, на когото и да звъняхме по телефона – писател, поет, журналист, географ, природолюбител, турист, алпинист и пещерник – никой не отказваше да работи за „Ехо“. Изпращаха ни текстове и снимки някоя от най-известните в света пътешественици, изследователи, учени и алпинисти – Едмунд Хилари и Тензинг Норгей, които първи през 1953 г. изкачиха Еверест, вулканологът Харун Тазиев, легендарният леководолаз Жак Ив Кусто, големите катерачи Ванда Руткевич и Юнко Табей, също Джо Таскър и Петер Хабелер, както и най-значимият пътешественик и изследовател от 80-те години на 20 век Тур Хейердал, който бе и специален гост в редакцията на „Ехо“ през 1972 г. Защо светили на българската култура, наука и планинарство, както и световни имена на учени и откриватели уважаваха вестника ни? Отговорът е много прост – за този, разбира се, който иска да го разбере. „Ехо“ не бе казионен вестник на една организация, както много други подобни нему. Той бе културното лице на БТС, издание за познание и родолюбие. Той приобщава

ше читателите не към лозунговите ценности, а към истинските стойности, върху които се гради всяко едно цивилизовано общество. Чест прави на деятелите, които тогава подкрепяха „Ехо“, както и на тези, които се заеха с неговото създаване и развитие. За съжаление Ламар, Кирил Михайлов, Атанас Вълчев и Любомир Томов отдавна ни напуснаха. Най-добри думи заслужават и отличните колеги, които по-късно през годините оставиха своята следа в „Ехо“ – Кирил Станимиров, Васил Петров, Петър Атанасов, Иванка Генова, Нели Дечева и още неколцина. Те бяха журналисти, които обичаха природата и България, бяха силно привързани към вестника и му бяха верни. Имаше, разбира се, и „парашутисти“ – тези паразити винаги съпровождаха добрите дела, но от тях остават само смешни анекдоти за безпомощност и нахалство. Но като казах за хора, служили вярно на „Ехо“, нека посочим например Любомир Григоров, който от студентската скамейка дойде в „Ехо“ и остана в него до пенсионирането си. В последните години след големия сриб през 1989 г. той бе сам-самичък, грижейки се и за финансирането му и бранеше зеленото заглавие и еделвайса на първа страница.

Уважаема редакция,

Посвещаваме тази песен на 50-годишния юбилей на любимия ни вестник „ЕХО“, който е част от нашето туристическо всекидневие. Хор „Старопланинско ехо“ – Габрово, научи песента и я изпълнява с удоволствие.

Вестник „Ехо“

Текст: Росица Кънева
Музика: Стефка Карапенева

Има си другар туриста.
Шапка ли го стяга,
вестник „Ехо“ ще разлети
за раздумка блага.
В него няма политика,

нито жълти клюки,
обич всяко редче блика
по бърда и чуки.

Припев: Вестник „Ехо“ е
отличен!
Той е по-различен!
Вестник „Ехо“ е обичан!
С еделвайс закичен!

Дрънкат в джоба ти монети –
как на път да тръгнеш...
Вредом стига без билети,
„Ехо“ щом разгрънеш.

Той повежда те умело
по незнайни друми,
красотата се е вгледала
в неговите думи...

Припев: Вестник „Ехо“ е
отличен!...

Информация богата
в „Ехо“ се намира
– кой, къде, какво в страната
ще организира.

И усещаш, че живееш
сред себеподобни...
За природата копнееш
с мисли благородни!

Припев: Вестник „Ехо“ е
отличен!...

Текстът е публикуван
през 2009 г.

Пътищата пред БТС

За лошото време и за лошите грехи

Ясен Антов

Динамиката на 21-ви век се стовари с неочаквана дори за създателите ѝ сила. Тя размести пластове, предизвика обърквания, понякога те бяха драматични. Без подготовка за дълбоки качествени промени се вземаха грешни решения, ползваха се стари, неподходящи идеи, схеми, структури и форми на дейност. Губеше се безценно време и вместо към положителното се вършеха рушителни стъпки в отрицателното.

Има история, но малцина извличат поуки от нея. А няма учебник точно за подобни промени и кризи. Българският туристически съюз също изживя тежки години в търсене на посоки, пътища, съюзници, приятели, идеи, източници на организационна и финансова стабилност. Защото се оказа, че при новата обстановка старите организационни похвати и навици не вършат работа, а наливат вода във воденицата на рушителите. Бяха необходими не само честни, ясни и точни мобилизиращи думи, но и решителни, конкретни, рационални и радикални промени. Това се отнасяше и за взаимоотношенията като цяло с нейните структурни съставки, но и с обществото като цяло. А то чакаше от Българския туристически съюз помощ в тези тежки години, та българинът да получи възможност за туризъм, общуване с природата и активна почивка. Скъпотията и обедняването отделиха хората от планината, колкото и те да бяха сближени с нея през многото години, откак съществува туризмът в България и БТС.

Не всеки може и не бива да се очаква всеки конгрес да поставя ново начало. Но конгресите на една организация затова са конгреси, за да избистрят и изяснят проблемите, да установят точно какво има и какво е изгубено и без никакви скрупули, задръжки и съображения да назовават нещата точно и категорично. Какво точно стана например с огромната материална база, с която БТС осъществяваше дейност, невиджана в Европа по мащаб и разностранност? Кой на какво точно е стопанин и кой е добрият стопанин, какво оттука нататък трябва да се направи, за да се възстанови в максимална степен вярата, че хижата наистина е нашият дом в планината? Гостоприемен, с достъпно отворени врати, подхранващ традициите на задружност, приятелство и отговорност. Та всеки турист да чувства, че това е и негов дом и да го пази, а не нечий чужд, който те посреща със сметка на вратата.

Защо и какво точно се случи с едно от най-големите заведения на Българския туристически съюз – вестник „Ехо“, който бе на второ място по тираж сред седмичниците и имаше най-много читатели? Новозлюбящи се организации дават мило и драго да създадат свое издание, защото то показва лицето им пред света, създава им обществена тежест и поддържа огъня

вътре в организацията. А БТС съсипа своя вестник! Кога ще започнем да виждаме редовно, а не епизодично при някой конгрес, „Турист“ – списанието с уникално място в българския печат. Къде се попила онази будна и ярка положителна енергия на хората от всички културни и социални прослойки, които имаха свой терен за идеите си?

Съвсем неслучайно соча тези примери – материалното не може без духовност. В своята най-дълбока същност Българският туристически съюз е родолюбива културна организация и така трябва да разбираме и днес призивите на Алеко и Вазов. (Иначе с тях често си служим под път и над път.) Именно Алеко и Вазов призовават към съвременност и модерност, към поглед за нуждите на съвременния човек. Така, както именно те в своето време са били хората с най-съвременно мислене. Но за да бъдем днес такива, трябва да променим себе си, за да променим и организацията по най-точния начин. Да я променим към добро.

Ако това не се направи, ще го направи времето. То е безмилостно.

За радост днешните дейатели на Българския туристически съюз показват, че когато има ясна мисъл и добро желание, пътища се намират дори в период на всеобща криза. Има дружества, останали истински пазители на имането, което Българският туристически съюз даде в ръцете им. Има федерации и клубове, които намериха начини да бъдат активни, полезни, да привличат най-важната част от обществото – младите хора. На конгреса трябва да се чуе за всичко добро, което правят. Но не за да слушаме лъскави и демагогски отчети, в които след „големите резултати за съжаление има и известни недостатъци“ – така поне беше в миналото. Защото не става дума за недостатъци, а за поемане на твърд и ясен курс към създаване на съвременна туристическа организация, неотделима от вечния призив на създателите ѝ: „Опознай Родината, за да я обикнеш!“

Ако този призив не бе на български, а на някой световен език, той още на времето си щеше да бъде световен лозунг: „Опознай света, за да живееш в мир с него!“

Преди близо десет години изложих публично в „Ехо“ моите – а и не само моите – разбирания за бъдещото развитие на Българския туристически съюз. Те бяха приети високомерно от тогавашното ръководство. Последвалите събития обаче съвсем не бяха положителни за Съюза – меко казано. Но сега, извлекли, доколкото можем, поуки и от лошото, и от доброто на последното, бихме могли по-спокойно и зряло да помислим какъв да е нашият Съюз, кой е той, какво се чака от него.

Най-напред: съюз на своите членове и действащ пряко в техен интерес или съюз, помагач на всички български туристи да бъдат близо до планината. Възможно ли е съчетаване на тези две на-

Ангел Павлов - дългогодишен автор на вестник „Ехо“, абонат и разпространител

чала? Световната практика показва, че това е отдавна решено, уредено е с прости, но категорични правила. Защото всички и всякакви организации, формации, сдружения, асоциации или фирми, които развиват туризма, са част от цялото. Те търсят не само търговски или други интереси за себе си, а и с разностранната си дейност участват в обща стратегия, която в основата си има определена социална и културна насоченост. Конкретно: Българският туристически съюз намерил ли е мястото си в тази общност на интереси? Каква е неговата активност във взаимоотношенията с парламент, правителство, министерства и ведомства, с организации и профсъюзи, с просветни и културни институти и учреждения? Вярно е, стъпки се правят от някои дейтели, но това все още са само стъпки. Знае ли Българският туристически съюз как да съвместява дейността си, насочена пряко към ползата за неговите членове (защото младите питат директно: „Каква ми е личната изгода от БТС?“ – и са прави) с интереса на всички българи? Независимо от това, дали плащат членски внос и се водят по списъци, или просто искат те и децата им да се доближат до природата.

Купища въпроси изплуват непрекъснато. Понякога те водят до драматично поставяния проблем - нима Българският туристически съюз трябва да се превърне в обслужваща организация, щом други ще развиват дейност, а ние ще се грижим за тях, ще бъдем в тила? Отговорът е ясен. Да, Българският туристически съюз и всички други организации, които имат обща цел, ще служат всички на тази цел и така ще бъдат полезни и едни на други. За да се завладява все по-широк терен във вниманието на държавата и на обществото, за да получават подкрепа от тях. А Българският туристически съюз, като силна, опитна и изградена структура организация, разполагаща и с

достатъчно на брой и добре подготвени кадри, не само със своята цялостна дейност, която никога не може да нахърни, ще бъде не само тил, но и авангард. Българският туристически съюз ще общава другите и така ще укрепва самият той. Сам и самоизключващ се, той може да изостане.

И оттука идват съвсем нелепо изпълними задачи. Не трябва простищо и ясно да се определят като приоритети. Юридически екип незабавно да установи с безспорни документи коя част от базата кому принадлежи, да се направи точен регистър, да се знае кой какво стопанисва и как го стопанисва. Екип от финансиста да направи точни изчисления и да установи ясни взаимоотношения със стопаните на базата на Българския туристически съюз – какви приходи има, кои са наложителните разходи, какво може да се очаква от държавата и от участие в международни проекти. Разработването на цялостна стратегия за проникване в институционалното пространство и създаване на лобита в интерес на Българския туристически съюз. Активно участие с експертни мнения и предложения за подобрения в нормативните актове или за създаване на нови при променена обстановка. Сериозно международно представителство и участие в разработката на международни проекти, които носят не само престиж и популярност, но и пари. Вече госта на брой наши частни формации ползват именно такива пари.

Необходими са ясни, изградени върху съвременни критерии отношения с Държавната агенция за младежта и спорта, която е пряко свързана с Българския туристически съюз. Радващо е, че вече тече положителен процес и всяка разумна постъпка в бъдеще ще бъде изключително ползотворна. Така Българският туристически съюз няма само да виси на бюджета и да протяга ръка „Дай!“, но ще предлага и ще дава на обществото със своята дейност. Трябва да

се работи за цялостно преосмислен план за пропаганда и реклама на туризма – светът отделя огромни средства за това. А светът не е населен с глупаци. Всеки разумно и по съвременен начин вложен лев в пропаганда и реклама се връща десетократно. А по отношение на преките интереси на членовете на Българския туристически съюз да се търсят пътища за постигане на намаления при пътувания, при настаняване и обслужване, при набавяне на екипировка, квалификация в курсове и школи, пътувания зад граница. Пряко свързани с това са намаленията на данъците, държавните цени и таксите, свързани с материалната база на Българския туристически съюз.

Днес ние се стремим към Европейския съюз. Ние чакаме и разчитаме, че когато влезем в него, ярко слънце ще грейне над нашия туризъм. Това – нека ни е ясно отсега – просто няма да стане с чакане. Нека покажем на Европа, така както сме го правили от Алеко насам, че ние знаем какво е туризъм. И още – че познаваме потребностите на днешното време и работим за достойното приемане на неговите предизвикателства.

Англичаните имат хубава мъдрост: „Няма лошо време, има лоши грехи.“ Да не търсим причините само вън от нас, да започнем най-напред със самите нас. Да се погрижим сами за себе си. А Българският туристически съюз може да направи това – има и опит, има и хора, и съвременните разбирания вече имат почва.

Не заради традиционния в подобни случаи оптимизъм, а просто защото е така, казвам: „Да, оптимист съм. Пред Българския туристически съюз има много добри и пълни с успех години!“

Да си пожелаем на добър час!

Публикацията е от специалния септемврийски брой през 2002 година, посветен на 100-годишнината на списание „Турист“ и 47-мия конгрес на БТС.

Екскурзионно летуване 2019 г.

БАЛКАНИ

Атон: изкачване на едноименния връх (2033 м) и посещение на 4 манастира, вкл. и Зографския манастир - 29 май - 2 юни

САМО ЗА МЪЖЕ!

29.05., сряда: в 08.00 ч. тръгване с придружаващ транспорт от Руски паметник, през ГКПП Кулата пристигане в гр. Йерисо в началото на полуостров Атон; плаж на Бяло море; нощувка в хотел.

30.05., четвъртък: с транспорта до Уранополи - входната врата на Атонския полуостров, оттам с ферибот до главното пристанище на Света гора - Дафни, оттам с ферибот - до пристанището на скита „Света Ана“, оттам - пеша до параклиса-заслон „Панагия“ и изкачване на връх Атон, където се нощува в затворени помещения в спални чували - общо около 8 часа (ако не се стигне до върха, се нощува в заслон „Панагия“).

31.05., петък: посрещане на изгрева на връх Атон, ако се нощува в заслон „Панагия“, се тръгва за върха още по тъмно, придвижване до манастира „Великата Лавра“ - най-големия на Атон, където се нощува - общо около 9 часа.

01.06., събота: придвижване с транспорт до столицата на Света гора - Карей, оттам - с транспорт до манастира „Ватопед“ - най-богатия на Света гора, оттам - пеша за около 3 часа до българската светиня - Зографския манастир, нощувка.

02.06., неделя: пешеходна разходка до пещера „Свети Козма“, оттам - пеша до пристанището на Зографския манастир, с ферибот - до Уранополи, прибиране с транспорт до България.

Цена: 495 лв., вкл.: придружаващ транспорт, водач, медицинска застраховка, 1 нощувка в хотел в Йерисо, по 1 нощувка в планински заслон и в 2 манастира, пермит за Атон, фериботи за влизане и излизане, вътрешен транспорт в Света гора.

Екипировка: пролетна, щетки, спален чувал, челно осветление, храна за 2 дни.

Трудност: без технически трудности, но дълго изкачване.

Пътешествие до гръцкия остров Родос и изкачване на първенеца му връх Атавирос (1215 м) - 8-13 юни

08.06., събота: тръгване в 07.00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник през

Капъкуле, Одрин и Дарданелите, пристигане в местност преди Измир, където се нощува на палатки.

09.06., неделя: пристигане в Мармарис, където се нощува в палатки.

10.06., понеделник: с ферибот до гр. Родос, с нает микробус се стига до хотела в подножието на планината.

11.06., вторник: изкачване на връх Атавирос и връщане обратно в хотела - общо 5 часа; разходка с транспорт извън град Родос, връщане в Родос, нощувка в хотел.

12.06., сряда: с ферибот до Мармарис, разглеждане и отпътуване с придружаващ транспорт, нощувка на палатки след ферибота на Дарданелите.

13.06., четвъртък: пътуване към България.

Цена: 795 лв., вкл.: придружаващ транспорт, наемане на транспорт на острова, 2 ферибота в двете посоки, 2 нощувки в хотел, 3 нощувки във фирмени палатки, медицинска застраховка, водач.

Екипировка: против гръжд, челно осветление, щетки, спален чувал, шалте, бански.

Трудност: лека.

Връх Митикас

Изкачване на Олимп (Митикас, 2917 м) и посещение на Метеорите в Гърция - 13-16 юни

13.06., четвъртък: тръгване в 07.00 ч. от Руски паметник, през ГКПП Кулата се пристига на заслон „Приония“, откъдето за около 3 часа пеша се стига до хижа „Агапитос“, нощувка.

14.06., петък: изкачване за

около 4 часа на първенеца на Олимп - връх Митикас (2917 м) и на връх Скала (2864 м), слизане обратно през хижа до заслон „Приония“, откъдето с придружаващия транспорт се пристига в хотел на морето, където са следващите 2 нощувки.

15.06., събота: екскурзия до скалните манастири Метеорите, след това - плаж на Бяло море.

16.06., неделя: до обяд плаж, тръгване за София.

Цена: 375 лв., вкл.: придружаващ транспорт, 1 нощувка в хижа и 2 нощувки в хотел, застраховка, водач.

Екипировка: лятна, срещу гръжд, стабилни обувки, ръкавици, шапка, щетки, челно осветление, прусек с 2 карабинера, каска, седалка, бански.

Трудност: последният участък е труден, но преодолим.

Шестте най-високи върха на Балканите за 72 часа с трудни терени - 21-23 юни

21.06., петък: тръгване в 00.00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник, пристигане на заслон „Приония“, пеша през хижа „Ага-

Връх Вихрен

ч. тръгване с придружаващ транспорт от Руски паметник, през ГКПП Калотина и Пирот се пристига в курорт Бабин зуб, настаняване в планинарски дом и обяд, след обяд за около 2 часа се изкачва връх Бабин зуб (1757 м), следва планинска вечер с жива музика.

28.06., петък: за около 3 часа се изкачва връх Миджур (2168 м), връщане в планинарския дом и обяд, с придружаващия транспорт през Княжевац и Сокол баня се пристига до хотел в с. Ртан.

29.06., събота: за около 4 часа изкачване на връх Шилък (1560 м), след това с транспорт през Алексинац се стига до гр. Нишка баня, нощувка в къща за гости.

30.06., неделя: с придружаващия транспорт до местността Боянине воде, откъдето пеша за около 3 часа се изкачва връх Трем (1810 м), после обратно до седловина-та Девоиче гроб и връщане до Боянине воде, оттам прибиране за София.

Цена: 355 лв., вкл.: придружаващ транспорт, нощувка в планинарски дом с вечеря, закуска и обяд, нощувка в хотел с вечеря, закуска, обяд, нощувка в къща за гости, медицинска застраховка, гранични такси, водач.

Екипировка: есенна, ветроустойчиви грехи, стабилни обувки, ръкавици, шапка, щетки, челно осветление.

Трудност: без трудности.

Изкачване на първенеца на Драмски Боздаг и първенеца на остров Самотраки в Гърция - 11-14 юли

11.07., четвъртък: тръгване в 06.00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник, влизане в Гърция и изкачване на първенеца на планината Драмски Боздаг - връх Профитис Илия (2232 м), връщане обратно в България и нощувка в манастира „Свети Георги“ над град Хаджидимово.

12.07., петък: влизане в Гърция и през Драма и Ксанти се пристига до Александруполис, оттам с ферибот до остров Самотраки, настаняване в хотел в селището Терма под връх Фенгари.

13.07., събота: изкачване на връх Фенгари (1611 м) - около 8-10 часа.

14.07., неделя: посещение на двата водопада в каньона на река Фониа, посещение на тракийското светилище Палиополи и известната статуя на победата Нике, плаж на Бяло море, разглеждане на

„столицата“ на острова - град Хора, отпътуване за България.

Цена: 475 лв., вкл.: придружаващ транспорт, 1 нощувка в манастир, 2 нощувки в хотел със закуска, ферибот в двете посоки, медицинска застраховка, водач.

Екипировка: лятна, щетки, челно осветление, бански.

Трудност: скалисти части при връх Фенгари.

Изкачване на първенеца на Македония и Албания - връх Кораб (2764 м), разглеждане на каньона Матка и изкачване на планината Водно над Скопие - 26-28 юли

26.07., петък: тръгване в 07.00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник, покрай Скопие се пристига до каньона Матка на река Треска, посещение на манастирите в района, който е известен като Скопската Света гора, връщане в Скопие и настаняване в хотел.

27.07., събота: тръгване с придружаващия транспорт и през Тетово, Гостивал и Маировското езеро пристигане до заставата Стрезимир в Кораб планина, за около 5 часа се изкачва връх Кораб (2764 м), прибиране до хотела.

28.07., неделя: с транспорт се пристига до летището „Водно“ в едноименната планина, изкачване на връх Водно (1060 м), обратно до транспорта и прибиране в София.

Цена: 265 лв., вкл.: придружаващ транспорт, лифт, 2 нощувки със закуска в хотел, медицинска застраховка, такса за национален парк, водач.

Екипировка: лятна, гръдоустойчиви грехи, стабилни обувки, ръкавици, шапка, щетки, челно осветление.

Трудност: без трудности, но дълъг преход.

Изкачване на първенеца на Черна гора връх Колац (2534 м) и на други върхове в Албанските Алпи - 3-5 август

03.08., събота: тръгване в 07.00 ч. от Руски паметник, през Калотина, Ниш, Нови пазар пристигане в Плав за нощувка, разглеждане на Плавското езеро.

04.08., неделя: с транспорт от Плав през Гусинье до с. Вусанье, откъдето се изкачва връх Колац, връх Мая (2556 м), връх Мали Колац (2526 м), после слизане обратно пеша до с. Вусанье и с транспорт - до Плав за нощувка в пансион - около 10 часа е целият преход.

05.08., понеделник: обратно

Връх Кораб

за София, по пътя се спира в известния планински сръбски курорт Капаоник.

Цена: 255 лв. (в комбинация с проявата до Езерце и Таянка - 600 лв.), вкл.: придружаващ транспорт, 2 нощувки в пансион, медицинска застраховка, водач.

Екипировка: лятна, гъндоустойчиви грехи, стабилни обувки, ръкавици, шапка, щетки, челно осветление.

Трудност: средна, дълъг преход.

Изкачване на първенеца на Албанските Алпи - връх Езерце (2693 м) и върхове срещу красивия Алпийски дял Каранфилите в Черна гора и Албания - 6-11 август

06.08., вторник: тръгване в 07.00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник, през Калотина, Ниш и Рожай се пристига в гр. Плав в Черна гора, нощувка в пансион.

07.08., сряда: тръгване с придружаващия транспорт до годината Вруя, продължава се пеша до Албания и до алпийското езеро под връх Езерце, където се нощува в палатки.

08.08., четвъртък: изкачване на трудния връх Езерце - първенец в Албанските Алпи, после слизане до бивака за нощувка.

09.08., петък: събиране на бивака и отиване до придружаващия транспорт, пристигане в пансиона в Плав за нощувка.

10.08., събота: тръгване с транспорта до годината Грбая, оттам - над годината по върховете Валушница, Таянка, Попадия и с директен поглед към красивия алпийски дял Каранфилите, слизане и прибиране в Плав.

11.08., неделя: пътуване обротно за България.

Цена: 399 лв., вкл.: придружаващ транспорт, 4 нощувки в пансион, 2 нощувки във фирмени палатки - за тези, които нямат собствена медицинска застраховка, водач.

Екипировка: лятна, алпийски котки, прусек с 2 карабинера, каска, алпийска седалка, щетки, челно осветление, палатка, спален чувал. Каска и алпийска седалка се наемат от фирмата за 5 лв. на ден.

Трудност: връх Езерце е труден.

Изкачване на двата най-високи върха на Карпатите в Румъния - 13-18 август

13.08., вторник: тръгване в 06.00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник, с ферибот от Оряхово се пристига до района на езерото Бъйля на билото на Карпатите, прави се палатъчен бивак.

14.08., сряда: пеша с максимално лек багаж се прави 5-6-часов преход до хижа „Пограгу“, където се нощува.

15.08., четвъртък: изкачване на първенеца на румънските Карпати връх Молдовяну (2543 м), връщане обратно до хижа „Пограгу“ - общо около 8 часа.

16.08., петък: преход до бивака край езерото Бъйля, където са палатките, нощувка в палатки.

17.08., събота: изкачване на втория по височина и един от най-красивите върхове на Карпатите в Румъния - Негою (2537 м) и връщане обратно до бивака - общо около 10 часа.

18.08., неделя: събиране на бивака и тръгване обратно с транспорта.

Цена: 495 лв., вкл.: придру-

жаващ транспорт, 2 нощувки в хижа, 3 - в палатки, такса ферибот, медицинска застраховка, планински водач.

Екипировка: лятна, плюс бивачни принадлежности, палатка, спален чувал, шалте, прибори за готвене, челно осветление.

Трудност: трудни и продължителни маршрути.

Пътешествие в Босна и Херцеговина с изкачване на връх Босански Маглич (2382 м), Сараево и Копаоник в Сърбия - 22-25 август

22.08., четвъртък: тръгване в 06.00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник, пристигане в курорта Тиентице в Босна, нощувка.

23.08., петък: изкачване на първенеца в Босна и Херцеговина връх Босански Маглич,

нает джип срещу течението на река Дечанска Бистрица, изкачване на връх Джеравица в Албанските Алпи, прибиране в Печ, нощувка.

07.09., събота: с придружаващия транспорт до гр. Призрен, разглеждане, пристигане в Македония до каньона Матка край Скопие и нощувка в хотел.

08.09., неделя: разглеждане на каньона и посещение на старите манастири.

Цена: 465 лв.: придружаващ транспорт, зелена карта за Косово, 3 нощувки в хотел, джипове за планината, медицинска застраховка, водач.

Екипировка: лятна, гъндоустойчиви грехи, стабилни обувки, ръкавици, шапка, щетки, челно осветление.

Трудност: без технически трудности.

Връх Молдовяну

връщане за нощувка в Тиентице.

24.08., събота: с микробус до Сараево, разглеждане на града, отпътуване за курорта Копаоник в едноименната сръбска планина, нощувка в хижа.

25.08., неделя: разглеждане на Копаоник, изкачване на най-високата точка в планината и връщане в София.

Цена: 455 лв., вкл.: придружаващ транспорт, 2 нощувки в хотел, 1 - в хижа, такса за национален парк, медицинска застраховка, планински водач.

Екипировка: лятна, срещу дъжд и вятър, трекинг обувки, шапка, щетки, челно осветление.

Трудност: дълъг и труден маршрут.

Изкачване на първенеца на Косово в Албанските Алпи връх Джеравица (2656 м) откъм Дечани в Косово - 5-8 септември

05.09., четвъртък: тръгване в 06.00 ч. с придружаващ транспорт от Руски паметник, през Деве баир, Ниш, Прокупле, Куршумлия и Прищина се стига до Дечанския манастир, разглеждане, оттам - до гр. Печ, разглеждане на Патриаршията, нощувка в хотел.

06.09., петък: по черен път с

Изкачване на Олимп - връх Митикас (2917 м), посещение на Метеорите в Гърция - 21-24 септември

21.09., събота: в 07.00 ч. тръгване с придружаващ транспорт от Руски паметник, през ГКПП Кулата се пристига на заслон „Приония“, откъдето за около 3 часа се стига до хижа „Агапитос“, нощувка.

22.09., неделя: за около 4 часа изкачване на първенеца на Олимп - връх Митикас, и на връх Скала (2864 м), слизане обратно през хижата до заслон „Приония“, откъдето с транспорт се пристига в хотел на морето, където са следващите 2 нощувки.

23.09., понеделник: екскурзия до скалните манастири Метеорите, след това - плаж на Бяло море.

24.09., вторник: до обяд плаж, тръгване за София.

Цена: 375 лв., вкл.: придружаващ транспорт, 1 нощувка в хижа и 2 - в хотел, застраховка, водач.

Екипировка: лятна, гъндоустойчиви грехи, стабилни обувки, ръкавици, шапка, щетки, челно осветление, прусек с 2 карабинера, каска, бански.

Трудност: последният участък е труден, но преодолим.

ДАЛЕЧНИ ПРОЯВИ
ЕВЕРЕСТ ТРЕКИНГ, ЕЗЕРАТА ГОКИО И ИЗКАЧВАНЕ НА АЙЛЪНД ПИК В НЕПАЛ - 1-23 април

Цена 3990 лв. и 4990 лв. с Айланг пик.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

Водач - Евгений Динчев
ПЪТЕШЕСТВИЕ В СТРАНАТА НА ЩАСТИЕТО - ХИМАЛАЙСКОТО КРАЛСТВО БУТАН - 26 април - 9 май

Цена: 5990 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ПЪТЕШЕСТВИЕ В ТИБЕТ - ТРЕКИНГ ОБИКОЛКА НА ВРЪХ КАЙЛАШ, МАНАСТИРА

ИЗКАЧВАНЕ НА МОНБЛАН (4810 м) И ГРАНД ПАРАДИЗО (4063 м) В АЛПИТЕ ИЛИ ЕЖЕДНЕВНИ ТРЕКИНГ МАРШРУТИ В ОКОЛНОСТИТЕ ИМ - 27 юли - 4 август

Цена 1990 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА ПЪРВЕНЕЦА НА ЯПОНИЯ - ФУДЖИЯМА (3776 м), ТОКИО, КИОТО, НАРА - 10-21 август

Цена: 5990 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА ПЪРВЕНЕЦА НА ЮЛИЙСКИТЕ АЛПИ - ВРЪХ ТРИГЛАВ (2863 м), СЕДЕМТЕ ТРИГЛАВСКИ ЕЗЕРА, БОХИНСКОТО И БЛЕДСКОТО ЕЗЕРО В ЛЮБЛЯНА - 17-22 август

Цена: 790 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА ПЪРВЕНЕЦА НА ЕВРОПА - ВРЪХ ЕЛБРУС (5642 м) В РУСИЯ - 31 август - 11 септември

Цена: 2340 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВЪРХОВЕТЕ В ЦЕНТРАЛЕН И ЗАПАДЕН БРАЙТХОРН (4165 м) И ТЕСТА ГРИДЖА (3315 м) В ИТАЛИАНСКИТЕ АЛПИ - 1-8 септември

Цена: 1290 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВЪРХОВЕТЕ ДО 4000 МЕТРА ВЪВ ФРЕНСКИЯ НАЦИОНАЛЕН ПАРК БАР ДЕЗ'ЕКРЕН - 2-12 септември

Цена: 1490 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА АФРИКАНСКИЯ ПЪРВЕНЕЦ КИЛИМАНДЖАРО (5895 м) - 6-15 септември

Цена: 5999 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ВИСОКИТЕ ВЪРХОВЕ В ТУРСКИЯ: ЕРДЖИЕС, ДЕМИРКАЗЪК, ЕНГИН ТЕПЕ, ХАСАН, МАЛЪК И ГОЛЯМ НЕМРУТ, СЮПХАН - 21 септември - 6 октомври

Цена: 1600 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ПЪТЕШЕСТВИЕ КЪМ ДРЕВНАТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ НА ИНКИТЕ В ПЕРУ: НАСКА, МАЧУ ПИКЧУ, КУСКУ, ЕЗЕРОТО ТИТИКАКА, ДОЛИНАТА НА ИНКИТЕ, ИЗКАЧВАНЕ НА ВУЛКАНА МИСТИ (5835 м) ИЛИ ПОСЕЩЕНИЕ НА КАНЬОНА КОЛКА - 28 септември - 13 октомври

Цена 5890 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

СИКИМ, ТРЕКИНГ КЪМ КАНЧЕНДЗЪОНГА, ДАРДЖИЛИНГ В СЕВЕРНА ИНДИЯ - 19 октомври - 6 ноември

Цена: 4490 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

РОНГБУК, БАЗОВ ЛАГЕР НА ЕВЕРЕСТ, ЛАСА, ШИГАТЦЕ, СТОЛИЦАТА НА НЕПАЛ - КАТМАНДУ - 26 април - 18 май

Цена: 5999 лв.

При проявен интерес подробности ще получите в Информационния център на БТС.

ПЪТЕШЕСТВИЕ В ЛАДАК И ЗАНСКАР В СЕВЕРНА ИНДИЯ - 29 юни - 14 юли

Цена 4550 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА ВРЪХ КАЗБЕК (5033 м) В КАВКАЗ ОТ ГРУЗИЯ - 5-14 юли

Цена: 2300 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА ПЪРВЕНЕЦА НА АВСТРИЯ ВРЪХ ГРОСГЛОКНЕР (3798 м н.в.) В АЛПИТЕ - 16-21 юли

Цена 1150 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

ИЗКАЧВАНЕ НА ПИК ЛЕНИН (7134 м) В ПАМИР, КИРГИЗИЯ - 20 юли - 15 август

Цена: 4650 лв.

При проявен интерес ще получите пълна информация в Информационния център на БТС.

История в три части

Пещерното дружество след неговото основаване

След основаването си на 18 март 1929 г. Българското пещерно дружество бавно и полека започва да се разраства. През месец юли следващата година в с. Ракитово (сега град Ракитово) се иницира основаването на първия негов извънстоличен клон. В началото на 1933-а се основава и клон в Ловеч, а успоредно с това и в гр. Дряново. Сензационно за това време е спускането в две легендарни, за времето си, бездни „Бездънният пчелин“ и „Чавките“. На 5 април 1931 г. Ненко Рагев (1899–1944 г.) заедно с алпиниста Пепи Енглиш и Найден Братанов (учител от Ябланица) осъществяват първото успешно спускане в пропастта Бездънният пчелин и определят дълбочината ѝ на 137 м. След набрания опит в Бездънния пчелин, месец по-късно (11 май 1931 г.) Н. Рагев и П. Енглиш насочват вниманието си и към пропастта Чавките на с. Миланово (в Бегличкия дял на Врачанската планина). Влизането там става с помощта на местните хора. Пещерникът бива завързан с края на въжето и спускан чрез рудан в зейналата паст на пропастта - докато краката му докоснат дъното на 63 м под входа. За да се „измине“ обратният път, са необходими здравите мишци на селяните и самообладанието на изследователите. Но това е работа за смелчаци, да не говорим за това, че проникването във вертикални пещери изисква и много специална екипировка – и

най-вече седалки, колани, стълби, въжета и пр. Затова интересът на първите ни организирани пещерни изследователи е съсредоточен основно към пещерите, където основният проблем, що се отнася до екипировката, е осветлението. Членове на дружеството извършват проучвания в Карлуковските пещери, Леденика, Деветашката пещера, Духлата при Боснек, Лепеница, Кипиловските пещери, Топля при с. Голяма Желязна,

Лесигренските пещери, пещерите около Дряново и др. Твърди се, че докъм 9 септември 1944 г. членове на дружеството са проучили около 150 пещери. Междувременно, след началото на Втората световна война, работата на дружеството замира. Архивите сочат, че последното годишно събрание на Пещерното дружество е било на 30.01.1942 г. Първото заседание на настоятелството, след бурните събития око-

ло септември 1944 г., е през декември същата година, когато членовете на дружеството наброяват 107. Ентусиазмът има, но дейността е обезкървена, защото една голяма част от екипировката му, която се е съхранявала в сградата на Царския природонаучен музей, е напълно унищожена. Както добре е известно, той е бил напълно разрушен вследствие на англо-американските бомбардировки над София през 1944

Ненко Рагев

години. Според архивите, в средата на 40-те Българското пещерно дружество е разполагало с един пожарникарски колан, няколко карбидни лампи, едно въже с диаметър 15 мм..., а в касата му е имало 35 хиляди лева тогавашни пари. Все пак младите попълнения на дружеството напират не без активната помощ на известна част от „старите вълци“ - г-р Нено Атанасов, г-р Иван Буреш, инж. Павел Петров, инж. Радуш Радушев, Никола Загорев.

Ямата на Ботевиите четници

В една от своите книги, а именно „Христо Ботев – опит за биография“, Захари Стоянов пише: „... Ямата на Ботевиите четници: „Близо до местността Вола, в землището на Черепишка манастир, позната вече на нашите читатели, има такава една яма между канари, за която казват, че е бездънна. Па и бездънна трябва да бъде, защото камъкът, като се хвърли, до едно място се чува, като се блъска от стените, а после отива, та се не види. До тая яма били водени нашите четирима мъченици, около нея били седнали те, без да съледат в тъмнината, тук ги бутнали техните свирепи водачи братя българи!...“ Иде реч за съдбата на четирима от Ботевиите четници, които след смъртта на воеводата се изгубват във Врачанския Балкан, натъкват се на алчни местни жители, които срещу 300 турски лири на човек се наемат да ги преведат до сръбската граница. Според З. Стоянов, коварните водачи, след като взимат парите, жестоко се отърват от поборниците, бутайки ги в пропастта, която впоследствие бива наречена „Ямата на Ботевиите четници“.

Така идваме до датата 10 май 1947 година,

повратна година от дейността на Българското пещерно дружество. В един свой спомен Петър Трантев, който впоследствие ще стане един от възроditелите на организираното пещерно движение в България, разказва: „Всеизвестният Павел Делирагев беше, заедно с всичките му други обществено-политически дейности, един от добрите ботеведи в нашата страна. На него винаги му е правела впечатление съдбата на 4-мата Ботеви четници, описана от З. Стоянов. Включително къде е тази яма и там ли са тленните останки на четниците. Той предложи да се направи експедиция за откриването на пропастта и да се опитаме да извадим дори и малкото, което е останало от някогашните герои. Групата беше в състав П. Делирагев, акад. Ив. Буреш, Н. Загорев, археологът Ив. Вълков, И. Загорев, И. Вълчев, Л. Обретенков и аз. Носехме дружественото въже и два петромакса. Преспяхме в една кошара над селото, където цяла нощ ни ядоса бълхи, след проливния нощен дъжд. На сутринта се отправихме към Малата яма, която се оказа само 18 метра дълбока, тогава за нас 18 метра бяха голяма дълбочина, а после се поехме към Голямата яма (тази на Ботевиите четници). По пътя срещнахме един селянин, когото по-старите участници разпитаха за събитието. Той им отговори: „Е те, оно разправят, че тук са фърлени четници, па знам ли. Амо нищо нема да намерите там. Бяхме учудени как така няма да намерим. Отговорът беше: „Е па, я като сам си чистил нивата, требе да съм фърлил баре 100 кола камъне.“ Смутени, ние пристъпихме към наистина внушителния отвор на ямата. Нагласихме се, както знаеме, някой измъкна едно по-тънко въже. Вързахме И. Вълчев с него, а

*Списък
на членовете-основатели на клон от
П. Българско пещерно дружество в с. Ракитово,
Пещерска околия.*

№	Име и Презиме на члена	Занятие	Забелетка
1.	Димитър Иванов	учител	
2.	Борис М. Кареджиев	търговец	
3.	Петър Ст. Терзиев	кафеджия	
4.	Спиро Василев	учител	
5.	Асен Попов	—	
6.	Петър Еленин	дрвоточе	
7.	Ангел Ив. Балликов	земедеец	
8.	Георги Мис. Георгиев	—	ср. сръбско образование
9.	Борис Богачев	—	ср. висше —
10.	Георги Кабадийски	ковач	

с. Ракитово, 27. май 1930 год

Председател: *Иванов*
Секр. - касиер: *Богачев*

БПД - Ракитово_1930

Експедиция на членове на Първото българско пещерно дружество - гара Карлуково, 1934 г. Първият прав отляво надясно е инж. Радуш Радушев, крайният вдясно (с каската) е Рафаил Попов! С въжената стълба, струпана пред групата, е осъществено проникване в пропастта на пещерата Темната дупка

Пещерата Милин камък - четници пред Лазарета

той почна да се спуска дулферов рапел по дебелото дружествено въже. Под работните грехи, с които беше облечен, имаше сумата ти и пуловери и прочее, за да облекчат триенето между тялото и въжето. Най-сетне Вълчев достигна дъното и глухият глас съобщи, че там няма нищо освен пръст, камъни и клонци. Спуснахме му и запален петромас, но той нищо не можа да намери. Изваждането му беше истинско мъчение и за него, и за нас – тогавашната техника позволяваше да го теглим като чувал с картофи, а той беше едър българин.“

Всъщност и досега на дъното на ямата не са открити човешки кости или някакви предмети, потвърждаващи историята, описана от З. Стоянов! Но за разлика от нея, има още доста други истории, свързани с пещерите във Врачанско, чиито главни герои са оживели Ботеви четници – истории, които те приживе са успели да споделят.

Ботевите четници разказват

Една от тях е свързана със съдбата на Негелчо Тинчев (Кайков), наричан „Комитата“, починал на 27 юни 1912 г. Неговите спомени, записани от учителя Стефан Бяков от с. Крамолин, виждат бял свят във вестник „Балканско знаме“, Габрово (бр. 152 от 12 декември 1956 г.). По-късно в книгата „Христо Ботев и неговата чета“ проф. А. Бурмов отново публикува трагичните събития, сполетели Негелчо Кайков и неговия съмишленник.

Всъщност кой е съмишленник на Негелчо? Това е

Ботевият четник Колю Гончев Пенков от с. Крамолин, Ловешко, роден през 1858 г. Към него и делото му ни насочиха не само цитираните публикации, но и писмото от г-р Борис Негков от София, което получих в качеството си на заместник-председател на Българската федерация по спелеология. Ето какво ми бе написал той: „Колю Пенков е първи братовчед на моята майка Дена Колева Михова...“ Следваха биографичните данни, известни от публикацията в „Балканско знаме“ (бр. 145 от 1985 г.).

Всичко, което успях да издиря за Колю Пенков, ме върна към онези свидни за всеки българин дни на месец май 1876 г., когато Христо Ботев пада убит във Врачанския Балкан.

Колю и Негелчо са родом от с. Крамолин. За Колю се знае, че още от малък мрази османците и много пъти се бунтува срещу тях. Няколко пъти бяга от родното си село, а накрая, заедно с Негелчо, побежда в Букурещ, където се записват в Ботевата чета. След гибелта на Ботев двамата поборници тръгват към Балкана. Какво се случва по-нататък? Нека разберем от спомените на Негелчо: „Ние с Коля тръгнахме наедно по посока Балкана. Натъкнахме се през нощта на войскови части. Почна се престрелка. На разсъмване двамата с Коля влязохме в една пещера, като мислехме, че тук, в пещерата, ще стоим 1-2 дни и турските войски ще се разотидат, тогава ще излезем от пещерата и ще се върнем през Сърбия в Румъния. Обаче на отсрещния път, където имаше турска войска, за-

белязали нашето влизане в пещерата. Понеже входът ѝ е крив, то турските куршуми не можеха да ни ударят..., а само камъчетата от ронливата скала, откъснати от куршумите, ни удряха. Ние двамата от време на време им отговаряхме, като стреляхме с Коля в залп... Колю, който беше много буен и храбър, се качи на дървото – песекния (диба череша - б.а.), която беше пред входа на пещерата, и оттам започна да стреля по турците... След като Колю стреля няколко пъти от дървото, то турците забелязаха Коля. Тогава започнаха честата стрелба. Коля стреля от дървото, а аз от пещерата. Само след малко Колю изохка, изтърва пушката и увисна с главата надолу, закачен на дървото.

Той беше тежко ранен. Вика за помощ. Турската стрелба стана по-честа. Аз не можах да излеза от пещерата, за да дам помощ на Коля. След малко той изохка тежко – повторно беше ранен. След малко героят на четата престана да вика, той умря на дървото, увиснал с главата надолу...”

След геройската смърт на другаря си Негелчо се предава и по чудо остава жив. Заваждат го във Враца, откъдето го откарват в Русе, където е осъден на 5-годишно заточение в гр. Синап. Там дочаква мечтаната и отвоювана с кръв свобода, а чрез неговия разказ остават завинаги живи делата на тези, които са я пролели.

Впрочем тази незнайна пещера не е единствената, в която неговите сподвижници са се укривали след смъртта на войводата и разгрома на четата. В една пещера край Черепишкия манастир намират убежище и Спас Соколов, и Стефанаки Савов. В спомените си Соколов надълго и широко описва обстоятелствата около случката. Обикаляйки около манастира в желанието си да намерят храна, четниците

се натъкват на местен човек, който им обещава да ги скрие в една „добра пещера“. Въпреки че му дават „един немски цванец“, за да им купятютюн, той така и не се връща. Тогава бегълците се отправят към откритата по-рано от тях „голяма пещера, край манастирския пчелин.“ Ето и част от разказа на Соколов: „Влязохме в тази пещера, която е служила на манастирските служители като колиба, и не намерихме жива душа в нея. Имаше само един запален въглен в огнището, който ни послужи да си запалим една само цигара и я пиехме двамата. Около това огнище в тази пещера бяха наредени по една гърма за сядане. Аз полегнах върху една от тях и мислех: посред нощ то търсим тук. Обаче

не измина много, и ето че до ухото ми, сложено на гърба, почнаха да пристигат звукове от тумтенето на земята, което беше следствие на човешко бродене около пещерата, и веднага прошепнах на Стефанаки, че идат хора... Стефанаки излезе пред колибата и се заложи добре зад един камък, а аз хванах добра позиция в пещерата. Хората се явиха далеч из гората, но светлината на месеца правеше невъзможно тяхното разпознаване. При това, те вървяха напред, и то право на нашата пещера. Без да се съмняваме повече в смъртта си, ние се простихме двамата и решихме: бой до смърт...“ За щастие, до битка не се стига, защото шумът е причинен от стъпките на 22-мата други Ботеви четници, търсещи храна и подслон в манастира. Уви!

Ботевият четник Йордан поп Кършовски също намира убежище в пещера край с. Лютиброд: „... видях една дупка или пещера и отидох в нея, доде се съмна. И дъжд беше захванало да вали. Но аз, като седях, доде се съмна, тогава, когато се съмна, аз като се подадох и видях тамо черкези до селото, а много мислех да замина. Но ако би, за да изляза, къде ще да отида аз. То ще ме види цяло село. Но какво намислех, това място е много добро. Ако ли черкези да ме нападат, то аз ще да гърмя. Ако нямам време, за да гърмя, то мястото е добро, само с камъни ще за да убия някого, че после ще се хвърля отгоре, то ще да бъда убит, само за да не падна в ръка жив на неприятеля...”

Познати са също и събитията, разигрвали се край пещерата до вр. Милин камък в рида Велесец край Враца, която е служила за лазарет на простреляните четници по време на първата им сериозна битка с турците край върха. На историческия 31 май 1876 г. на това място Ботева-

та чета води бой с многобройна турска армия и башибозук, в която загиват тридесет юнаци.

И още, в спомените си Д. Икономов пише: „... Мястото, дето се спряхме, е заобиколено с високи канари. На лявата ни страна се намираше висока пещера, в която бяха дошли да се скрият много мъже, жени и деца от с. Черепиш, откъдето турците идеха да ни нападат. Постърнали и пребледнели от страх, те стояха неподвижни. Срецу тези височини зад р. Искър е с. Лютиброд. Ние взехме позиция над пещерата и битката се захвана...”

Според известния български литературен историк, критик, публицист, есеист и поет Г. Тахов, в разказа на Д. Икономов става дума за пещера, наречена „Куково гърло“, но коя е тя и къде се намира, все още не се знае.

Разлистим ли мемоарите на други Ботеви четници и изследванията върху съдбите им след разбиването на групината, ще срещнем допълнителна любопитна информация за пещери и събития: някой скрил пушката си в дупка, други се прислонили в пещера, трети захванали битка край друга пещера.

Ние, пещерняците, с евентуалната подкрепа на Дирекцията на Природен парк „Врачански Балкан“, бихме могли да издирим и обозначим с паметни плочи неизвестните пещери, свързани с Ботевата чета.

Входовете им и сега се чернеят из планините. Може би мнозина са минавали покрай тях, без да подозират, че там стоят в забвение светли за всеки българин исторически места. Наш дълг е да сторим това, за да можем всеки път, когато преминем покрай тях, да оставаме цвете в знак на преклонение пред подвига на героите.

Алексей Жалов

Членове на БПД на екскурзия, 1934, Черепиш

90 години организиран алпинизъм

Началото

Деветнадесети ноември 1929 година открива нова страница в живота на туристическото движение в България. На тази дата 18 ентузиастични планинари, възпитани и израсли в Българското туристическо дружество (БТД) и Юношеския туристически съюз (ЮТС), слагат началото на нова организационна форма - Българския планински клуб (БПК).

Идеята за учредяването на тази организация в България не идва изведнъж. Тя е плод на неколкогодишна подготовка и проучване опита на съществувалите в почти всички европейски страни планинарски и алпийски съюзи (клубове). Тя е логичен завършек на няколкото загранични екскурзии, предимно в Алпите, където участниците виждат „разликата между планинарите-алпинисти, които се катерят по върховете, и обикновените туристи, които ги съзерцават от долините“. Тя е плод и на безграничната любов на тези хора към българските планини.

Обособяването на БПК идва в момент, когато в България туристическото движение е не само в застой, но и прави крачка назад. Осъществили няколко успешни излета в Алпите, изкачили някои от по-известните им върхове, младите планинари, предимно членове на ЮТС, трябва да напуснат любимата си организация, защото според устава ѝ могат да членуват в нея само до 21-годишна възраст. По време на една екскурзия в Маловишкия дял на Рила през

юли 1929 г. участниците обсъждат въпроса за учредяването на Клуб на българските планинари (те все още нямат смелостта да го наричат алпийски). Веднага след завръщането си в София започват подготовка за неговото създаване. За образец вземат обединения Немско-австрийски клуб. От него заимстват и Устава. Чрез предварително изпратени покани до най-активните планинари на 19 ноември 1929 г. (петък), точно в 20 часа, в салона на „Славянска беседа“ в София се събират 18 души. След размяната на мисли върху дейността на бъдещата организация, приемането на Устава и съставянето на учредителен протокол, 18-те души полагат подписите си като учредители на Българския планински клуб (БПК).

Учредителите са представители главно на интелигенцията. Дванадесет от тях са студенти - петима по медицина, трима по право и по един инженерство, математика и изобразителни изкуства. Двама са учители, двама - чиновници, един е лекар, един - търговец. Между учредителите на клуба са по-сетнешните изтъкнати наши учени - акад. Ростислав Каишев, проф. д-р Любен Телчаров, проф. д-р Филип Филипов, проф. д-р Кирил Влахов и проф. д-р Любен Пенев. Достойно място сред учредителите заемат и самоковските планинари, които в последните години проявяват много голяма активност в планинарството и алпинизма. Това са Михаил Кръшняк и Иван Шехтов.

На 19 ноември 1929 г., когато бе отбелязан 50-годишният юбилей на организирания алпинизъм у нас, тържеството уважиха 9 от учредителите на БПК. На снимката, която авторът е съхранил, отляво надясно са: акад. Ростислав Каишев, Иван Иванов, проф. Филип Филипов, проф. Любен Телчаров, Любен Йорданов, проф. Кирил Влахов, инж. Никифор Никифоров, Борислав Йорданов и Васил Радев. Двама от учредителите са обявени за невъзвращенци - Стефан Попов и проф. Любен Пенев. Останалите не бяха между живите - Иван Шехтов, Михаил Кръшняк, Стоян Кеманаджиев, д-р Крум Иванов, Ташо Атанасов, Атанас Атанасов и Любен Радославов. Днес нито един от тях не е между живите. Последен от 18-те ни напусна преди десетина години, далеч от родината - в САЩ, и това е проф. Любен Пенев - признат като най-красивия български алпинист.

Целта на новоучредения клуб е формулирана в член 2 от Устава му „да работи за пълното завладяване на българските планини и прилагане в тях на истинското планинарство от страна на членовете му“. Тази цел членовете на клуба предвиждат да постигнат чрез „високопланински излети, строеж на заслони и хижи, изнасяне на сказки по върховете на високата планина, издаване на карти и други трудове за планината, в това число и Годишник на клуба“.

Уставът на клуба се състои от 12 члена и е много демократичен. Той няма политически или народностни ограничения. В него могат да членуват „всички добри и изпитани планински над 21 години, без различие на народност“. Особено внимание е отделено на значката на клуба. Тя представлява планински връх, на който е изобразен ледокоп - символ на алпийската воля, и въже - израз на вярата в партньора. Значката играе ролята на членска карта и „член, който се лиши от нея, губи правото си на членство“.

Събранията на клуба са общи и настоятелствени (т.е. на ръководството). Общите събрания са обикновени и годишни. Първите са всеки петък от 20 часа и на тях се изнасят сказки (лекции). Вторите - през октомври (ноември), като на тях се приема отчетът на старото настоятелство, избира се ново ръководство и се гласува бюджетът на клуба. На тях става и приемането на нови членове.

На учредителното събрание на БПК е избрано и петчленно ръководство. Председател става Стефан Попов. По признанието на всички присъствали той е душата на идеята за учредяването на този клуб с благородна кауза. За секретар е избран д-р Крум Иванов, един от най-възрастните между тях. Касиерските функции се поверяват на

самоковския художник Михаил Кръшняк. Ролята на проверители е гласувана на д-р Любен Телчаров и Стоян Кеманаджиев.

В продължение на близо две години членският състав на клуба не се променя, но дейността, която той проявява, привлича вниманието на все повече планинари и на 6 ноември 1931 г. по време на годишно-отчетното събрание в редовете на клуба се вливат още 25 изтъкнати планинари, между които Павел Делирадев, Ивайло Владигеров, Александър Белковски, Ганчо Изатиев и други. На събранията е избрано ново ръководство, само от 3-ма души - Павел Делирадев - председател, Стефан Попов - секретар и Ивайло Владигеров - касиер.

С ново ръководство и с по-голям ентузиазъм започва активна работа, като всеки петък се провеждат организационно-просветни сбирки. На тях се изнасят сказки, третиращи най-различни въпроси, свързани с високата планина. Широкият кръг от теми, които се разглеждат на тези събрания, както и привличането на редица ерудираны лектори и добри планинари, привличат като слушатели не само членовете на клуба, но и много негови съмишленици. Към клуба проявяват интерес изявени лекари, художници, фотографи, метеоролози, географи и други специалисти, работата на които е свързана с планината. Така за един кратък период от време членовете на клуба нарастват от 18 на 55 души.

Някои от тях, като Киро Киров, д-р Захария Статков, д-р Емануил Шаранков, Иван Боров, Никола Миронски, впоследствие развиват много активна дейност. Киро Киров допринася най-много за построяването на високопланинските ни метеорологически станции на връх Мусала, връх Ботев и Черни връх. Никола Миронски и Любен Тел-

чаров правят първото зимно преминаване на Карстовия риб на Пирин, познат ни като „Кончето“ (08.03.1934 г.), Любен Телчаров и Емануил Шаранков са от първите ни планинари, стъпили на митичния Олимп (26.07.1936 г.).

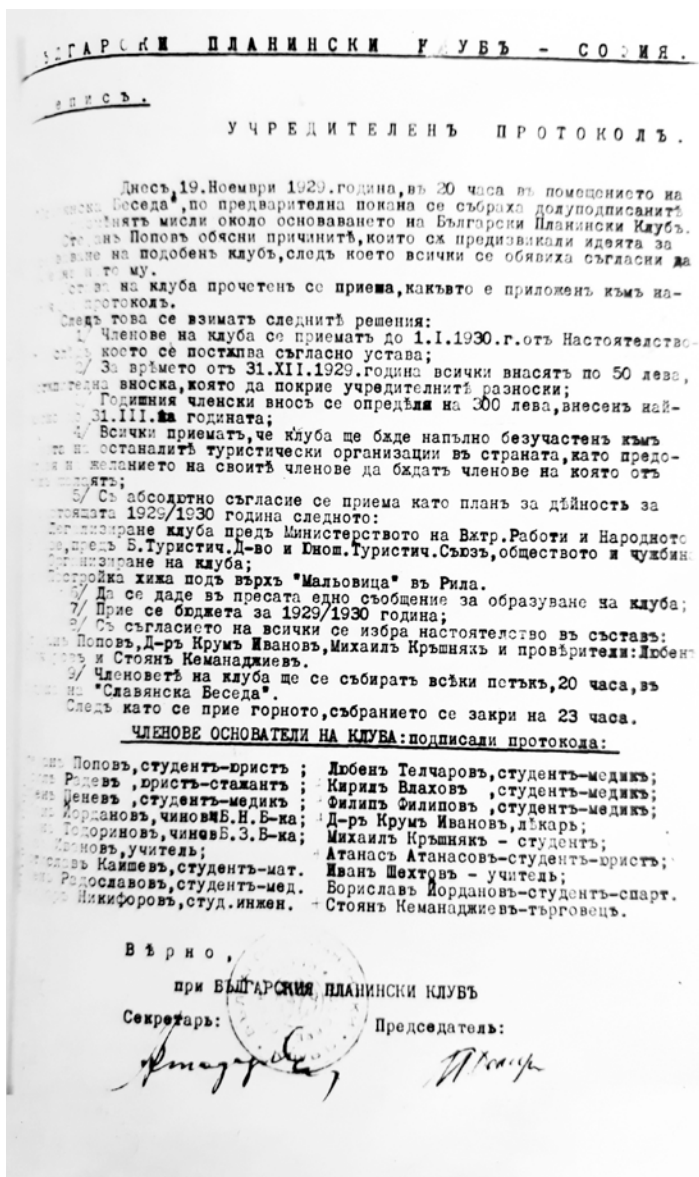
Постепенно се активизират и опитите за чисто алпийски изкачвания във високата планина, и то вече с истински алпийски съоръжения - клинове и карабинери, които, завръщайки се от Италия през 1933 г., донася

Значка

Любен Радославов. Честта да забият първите оригинални алпийски клинове в българските скали имат инж. Йордан Йорданов и Георги Ценеф, които през лятото на 1934 г. катерят на скалния масив край гара Черепиш. Месец по-късно при изкачване на западното крило на вр. Маловица Любен Телчаров, Пепи Енклиш, Михаил Кръшняк и Мария Въжарова за първи път използват клинове и карабинери във високата планина.

Голямата активност на клуба, както и стремежът на неговите членове за по-тесно сътрудничество със сродните организации в Европа,

Учредителният протокол

Да си спомним отново за алпинистите Людмил Янков и Стоян Наков

Членове на ТД „Осоговско“, областният управител Виктор Янев, кметът на община Кюстендил Петър Паунов, приятели, ученици и други почетоха паметта на алпинистите Людмил Янков и Стоян Наков, загинали на 17 април през 1988 година под връх Камилата в Рила. Бяха цитирани и стихотворения, написани от Людмил Янков, както и бяха споменати част от неговите подвизи. Туристически хор „Осоговско ехо“ изпълни песента за Людмил Янков до паметника им, на ул. „Людмил Янков“, а официалните лица поднесоха венец и цветя. Цветя пред паметника постави и синът на Янков - Людмил младши.

„В книгите и онова, което остава зад себе си, винаги ще откриваме и преоткриваме един човек, излъчващ неподозирана вътрешна сила, любов и обаяние. Човек, чужд на показността, човек с чиста душевност, изпитващ респект от обикновените и прости човешки неща.“

Една лирична душа и един голям мечтател!

Той не стигна върха! С години сънуваният връх. Не стъпи на Еверест, а се върна по-голям от него! И в последния си тур по Камилата Людмил остави по скалите и гадената дума, и своята усмивка, и добротата, и безкрайната си човечност за нас. За да има с кого да се сравняваме вечно! – казва за него Николай Ковачев от Инициативния комитет по честването. На 11 август 1953 г. е роден голе-

мият човек, алпинист и поет Людмил Янков, заслужил майстор на спорта по алпинизъм. Поетът алпинист или алпинистът поет, човекът, който заедно с възето в раницата си носеше и чувствата!

На 10 април Стоян Наков щеше да навърши 56 години. Амбициозен млад алпинист, участник в експедиция „Памир – 1987“, загинал трагично на 17 април 1988 г. по време на тренировъчен лагер на националния отбор по алпинизъм под връх Камилата в Рила, заедно с Людмил Янков.

Не питай за цената на мечтата - бори се, литвай, падай и умирай!...

Носи я винаги напред - в ръката,

възкръсвай: ставай, искай и намирай!

Не я затваряй в себе си, в душата...

Изправен дишай, никога не спирай,

мечтай за радостта, за красотата!

С възторг и трепет, с вяра в чудесата -

тя ражда и мира, и светлината,

с кръвта заплаща любовта и свободата...

НЕ ПИТАЙ ЗА ЦЕНАТА НА МЕЧТАТА!...

Това изповядваше алпинистът Людмил Янков, който точно преди 31 години се прости завинаги със своята мечта. На 17 април 1988 г. усатремът му към върховете бе покосен от фатално падане при катерене на връх Камилата (2621 м) в Рила.

Рискът е голям, защото скалите са залежени, но и покрити със сняг. Това прави трудно забиването на още клинове, а качването е на ръба на разума. Въпреки това двамата - Людмил Янков и Стоян Наков, са твърдо решени да стигнат горе. Не им било писано. В един момент алпинистите не издържат под тежестта на съоръженията и политат надолу. По-късно Стамен Станимиров и Пламен Кирилов, които също правели опит да качат Камилата, намират колегите си бездиханни на 200 м в пропастта.

Цяла България е потресена, защото губи един от героите

от експедицията на Еверест (8848 м) през 1984 г. Но не само затова. А и заради точното описание на гибелта си, което Людмил прави в есе във втората си книга.

Стъпки във въздуха

Дълго летях... Всеки скален праг отнемаше част от живота ми. Скалният праг разкъсваше живота тъкан... Не ме беше страх... Болеше ме само... Болеше ме много. Скалните прагове късаха от мене децата ми... Виждах очите им, спомнях си трескаво допир на потни ръце на деца... Нямах време... Стремглаво летеше срещу мене Снегът. Летях със снежния прах срещу бялата твърдост на Земята... На скалните прагове останаха скъпите спомени... Долю, на бялата преспа, падна безжизнено, чуждо, грозно и черно петно. Гледах от последния зъб с удивление, страх... Оставах без лице, без костюм и без грим. Без човешката черупка оставах завинаги тука. Без град, топлина, без приятели, без светлина... Оставах гол, сам и далечен...

Този текст е писан ден преди смъртта на автора (Людмил Янков), предсказвайки какво ще му се случи...

Докосване до Еверест

Именно от там тръгва пътят на мъжа, който жертва собствената си мечта да стъпи на Еверест, за да опита да спаси Христо Проданов. Драмата се разигра през април 1984 г. На 20-и първият българин стъпва на най-висо-

кия връх на планетата.

Проданов достига заветната точка сам, защото шерпът, който катери с него, се отказва по-рано. Христо обаче е на върха твърде късно - в 18.15 ч. Всички знаят, че слизането по това време на денонощието е твърде рисковано, както и ношуването на такава височина. След 33 минути престой на Еверест Проданов потегля обратно.

Денонощие по-късно алпинистът е още горе, в границата на смъртта, както наричат кота 8000 м, а експедицията организира акция за спасяването му.

Людмил Янков се движи бързо и достига до 8500 м. Бори се със зловещото време, но не успява да измъкне приятеля си от капана. Измръзванията, които получава на двете ръце, се оказват фатални и прекъсват мечтата му сам да изкачи Еверест.

След завръщането у нас се налага ампутация на четири пръста. Дори и това обаче не отказва Людмил от катеренето, като даже е включен в експедицията за връх Анапурна (8098), която бе осъществена през 1989 г. Янков, който на 11 август тази година щеше да навърши 66, не я дочака.

„Човек губи цял живот по нещо. Не е жалко, че накрая ще загуби и живота си, стига да запази вярата в смисъла на това, което прави всеки ден.“

„Създадени сме да тръгваме и да се завръщаме. Имаме нужда от върхове, за да се спускаме и да узнаваме отново цената на скъпите ни неща.“

довежда до преименуването на клуба от планински в алпийски – Български алпийски клуб (БАК), и това става на годишното събрание на 17 ноември 1934 г. Порасналата активност и новото име на клуба не остават незабелязани от Международния съюз на алпийските асоциации (УИАА) и новият ни клуб получава официална покана, за да стане неин член. Така на своя редовен конгрес в Барселона, проведен на 4 юли 1935 г., БАК е приет за редовен член на тази много авторитетна ор-

ганизация.

В началото на 30-те години на миналия век нашите алпинисти все по-често търсят скалните маршрути, отколкото отпънкните планински пътеки. Любими катерачни обекти стават скалните маршрути по поречието на Искърското дефиле – Лакатник, Черепиш, Лютиброд, както и Резньовите и Комините на Витоша. Не остават назад и върховете на Рила и най-вече връх Малъовица. Пепи Енглиш, изкусният катерач, за който в близкото

минало бе направено всичко, за да бъде забравен за следващото поколение, Ганчо Игнатиев, Любен Телчаров, Ивайло Владигеров, Иван Шехтов, Любен Ненков, Константин Саваджиев, Георги Стоименов все по-често отправят поглед към отвесната северна стена на връх Малъовица, наречена „Черният триъгълник“.

Един след друг следват опитите на току-що изброените катерачи да се доближат до истинския скален триъгълник – Западния ръб, Източния гребен. Следва навлизане и

в самия център на отвесната стена, но трудностите спират устрема както на нашите, така и на чуждите алпинисти. Постепенно в подножието на стената разпъват палатки италиански, австрийски и френски алпинисти. Резултатите са все същите – не повече от 50-60 метра. В края на юли 1938 г. тук са прочутите френски алпинисти, предвождани от легендата на френския алпинизъм Раймонд Лайнингер. И той не прави повече от 80 метра и това, което може да

направи, е да обяви, че изкачването ѝ е невъзможно.

Не така обаче мислят младите ни родни алпинисти Константин Саваджиев и Георги Стоименов, които упорито се готвят за тази стена, станала синоним на невъзможността, и на 21-22 август 1938 г. те постигат най-големия успех на родния ни алпинизъм в годините преди Втората световна война, която из основи промени не само алпинизма, но и целия свят.

Доц. Сандю Бешев

Сняг, оцеляване и лавинна безопасност

Когато се завърнеш в града, а трябва да пишеш за Планината, емоциите са още повече. И Планината е с главна буква неслучайно, защото в моето сърце всяка планина е изписана с главни букви. Там живее душата ми – по планините. Днес ще ви разкажа за два дни от обучението ми за планински водач. Дни, които поставиха началото на нови знания и страхотни приятелства. Стъпих малко неуверено в УЦ „Маловица“, чудейки се дали ще се справя с всяка задача и имам ли нужното да бъда един добър водач. Смело мога да заявя, че още на втория ден тези ми съмнения се изпариха, защото съм завършила курсовете за скално и легено катерене.

Посрещнаха ни топло и с усмивки, запознахме се с всеки. Направихме входящ тест за определяне на нивото на знанията ни за туризма и основните на планинарството. Този тест бе издържан от всички, но имаше само един курсист, който бе на по-ниско ниво от останалите. Веднага след теоретичните тестове направихме Тестова батерия за определяне на физическата ни дееспособност. Смело мога да кажа, че всички се справиха много добре. След обяд се отправихме към лекционната зала и получихме инструкции за всичко, свързано с учебната програма и учебната дейност. Обсъдихме кой каква лична екипировка притежава и на кого какво е нужно да вземе допълнително от служебния инвентар. Бяхме разделени на групи и „всяка жаба да си знае голя“. Лекциите започнаха... Доиде време за вечеря, а след това поговорихме малко около масата и накрая се отправихме към леглата нетърпеливо, очаквайки следващия ден.

На сутринта, след закуска, се събрахме в учебната зала. Продължихме с лекциите от първия ден за зимната екипировка, снежните биваци и движението със снегоходки. След това направихме списъците, раздадохме си необходимото, грабнахме сухите си пакети за обяд и потеглихме.

Първото ни занятие беше преход със снегоходки до Яворова поляна и изграждането на снежни биваци. На тръгване от Учебния център ни обясниха, че всеки от нас ще мине през водаческата позиция, ще проведе начален инструктаж на групата и ще води за определено време. И така, редувайки се, крачехме с усмихнати лица. Прекосвахме поточета, всеки помагаше на следващия и малко по малко започнахме да се опознаваме. Разговаряхме за заобикалящата ни среда, за маркировките, за ходенето със снегоходки и за още хиляди неща. Неусетно бяхме стигнали до Яворова поляна и получихме кратка почивка за по чай, преди да бъдем разпределени за направата на бивациите. Настанихме раниците си по пейките и термосите на масите, свалихме снегоходките и „запретнахме ръкави“ в очакване.

Още от първия ден цялата група беше разделена на две по-малки, като всеки ден

всяка от групите щеше да има нов отговорник. Първите „шефчета“ събраха групите около себе си, а двамата ни преподаватели прецениха как ще е най-добре да се разделим. Едната група дружно щеше да се захване с направата на иглу, а моята група бе разделена на два отбора. Трима души трябваше да изкопаем снежна пещера, а останалите да направят снежна хижа.

И сякаш моментално трите отбора се спуснахме да търсим най-удобното място. Измервахме дълбочината на снега с лавинните си сонди, за да преценим къде е най-дълбоко и удобно за пещерата. След като всеки избра своето място, на поляната закипя усилената работа. Премятах се лопати, триончета, снежни късове и блокчета... и усмивки. Преподавателите ни наблюдаваха и видимо се радваха на ентузиазма, с който работехме всички.

Копаехме, трупахме сняг на купчина, защото не беше достатъчно за пещерата, тъпчех сняг със снегоходките, за да стане устойчива и плътна конструкцията. Трудоемко е, но не спирах да се усмихвам, подскачайки. Тук бих ви разказала малко за снежната пещера. Тя е най-удачният и

част. Преди това с щика, сонда или нещо друго удобно сме си разчертали перфектния кръг в снега, определяме мястото за входа и строежът започва. На всеки ред блокчетата се поставят по-навътре, за да се получи необходимата форма и да можем накрая да затворим иглутото си по правилния начин. Остава се само малък отвор на върха, за вентилация.

От дясно на нас пък кипеше строежът на снежната

пещера. При нас със снежната пещера това се извършваше в напъването ми вътре с един от колегите и с помощта на ръкавица загладихме стените. Обикновено това се прави с ръкавица и запалена свещ с цел да бъдат изгладени всички ръбове и да не капе върху нас, докато си спим на топло. За да стане по-топло убежището, е необходимо да се изкопае улей около стените. По този начин студеният въздух слиза в траншеята и в резултат вътре е по-топло. Разбира се, не трябва да забравяме да си направим и отвори за вентилация на въздуха, които са доста важни, освен ако не искаме да се отровим от собствения си въглероден диоксид. Също така би било добре да си направим и вратичка от клони или нещо друго подходящо, а може да запалим входа и с раниците си. Когато сме в природен парк, не бива да кърим клони и да оставяме следи от присъствието си, но ако бедстваме и животът ни наистина е застрашен, нещата стоят по друг начин.

При иглутото с улей се прави като при снежната пещера, но при завършване, както вече споменах, на върха се оставя отвор за вентилация. Друго важно нещо е блокчетата на иглутото да се редят шахматно за повече здравина. След завършването му фугите между тях се запълват със сняг, а отвътре също се загладява с ръкавица и свещ. Снежната хижа се прави по същия начин – шахматно редене на блокчетата, след края на строежа запълване на фугите със сняг, изкопаване на улей и поставяне на покрива и вратата. Би било добре на пода на всеки снежен заслон да си направим изолация от клони или треви и чак след това да сложим отгоре шалтетата си. И за финал е добре да кажем, че когато строим подобен тип заслон, задължително трябва да маркираме с нещо цветно и забележимо, което да се вижда отдалеч. В случая завързахме розов шал на лавинна сонда, която забихме непосредствено до снежната пещера.

Всички успешно приключихме със своите задачи и се отправихме към беседката за още един чай и обяд. Като едни истински изморени герои се хранехме в пълно мълчание,

което пък ни позволи да послушаме шепота на заобикалящата ни природа. Доиде време за снимки, прибирането към Учебния център и все така следвахме различни водачи от групата.

Следващите събития се развиха бързо и кротко - душ, малко лекции, вечеря и по леглата. Защото на другия ден ни чакаше...

Обучение по лавинна безопасност.

Следващата сутрин - събуждане, физзарядка, закуска, оправяне набързо и строяване пред Учебния център. През този ден обърнахме специално внимание на работата с няколко елемента от зимната екипировка, а именно сонда, лопата и лавинен предавател. За целта се отправихме към една от близките поляни под рид Ръждавица, там проведохме занятието, свързано с лавините. Заредени с нови сили и желание за работа, отново се разделихме на два отбора. Всеки от отговорниците грижливо обясни на своя екип къде, какво и как. Преподавателите разпределиха задачите между групите и интересното започна.

Първата задача беше всеки да си постави лавинния уред, да го включи, настрои и провери. Проверката се състоеше в следното - един човек включва своя предавател на приемане на сигнал, а всички останали на изпращане и един по един преминавахме покрай приемащия. В един момент около нас настана хаос от писукания. Отделихме време на устройствата и работата с тях. След проверката стана време да се отправим към следващото снежно занимание, което беше снежен профил. За това ни бяха нужни лопатите и една голяма дупка. Изкопът трябва да обхваща поне 3-4 слоя сняг или да е дълбок 1-1.5 м, а в случая ние успяхме да стигнем до самата земя. Загладихме стената на дупката и разгледахме внимателно пластове сняг с цел да установим какво е състоянието на снега и кристалите му в отделните слоеве. Най-голямо внимание трябва да обърнем, ако има наличие на жълт сняг, заледени слоеве или слоеве от несвързани снежни кристали. Ако установим наличие на подобен пласт, е необходимо да направим и компресионен тест, с който

най-топъл вариант, в случай че бедстваме в зимната планина и трябва да си направим подслон, който би могъл да спаси живота ни. Най-малко трудоемка е. Когато снежът не е достатъчно дълбок за изкопаването на такава пещера, правим както ние в случая - натрупваме сняг, набиваме го хубаво, измерваме колко можем да копаем и започваме.

Погледнах наляво, откъм отбора на иглутото вече се вдигаше първият ред, блокчетата се откопаваха отвътре. За да се спести работа при строежа на иглу, първите блокчета се взимат от там, където ще е вътрешната му

хижа, подобно на иглутото, и тя се прави от снежни блокчета, съответно изкопани от вътрешната страна на конструкцията. При нея формата е правоъгълна, вдигат се стените и след това се прави покрив от подгърни материали - клони, щели, термофолио, шалтета, гъждобрани и каквото още се септи.

Тук може да превъртим лентата малко по-бързо и да отидем вече към завършека на снежните убежища. Да ви доразкажа за финалните щрихи и един тих обяд след това.

Та след всичкото копане, оформяне на блокчета и стро-

допълнително да проверим устойчивостта. По този начин може да видим къде и при каква сила би поддал снегот. Отново изкопахме дупка, която трябва да е дълбока поне 1-1.5 м, оформяме снежна колона 30 x 30 см, която отрязваме хубаво с трион отвсякъде. Поставяме лопатата отгоре и започваме с потупвания: първо от китка, след това от лакът и накрая от рамо. Не влагаме излишна сила, а просто оставаме ръката да пада свободно. Правят се по 10 потупвания от вид. През цялото време следим кои пластове биха поддали и къде не е устойчиво, на кой брой и кой вид потупване започва да поддава. Ако се отцепи слой между първите 12 потупвания, то вероятността за падане на снежна дъска е много висока. Ако отцепването се случи до 22-ро потупване, вероятността е средна и трябва да се направи допълнително Разширен колонен тест. Прави се блок с височина 150 см, дължина 90 см и ширина 30 см, като отстрани на ширината правим канал, за да изрежем с метална корда задната част на блока. Натоварването е както при компресионния тест – удари върху лавинна лопата. Този тест е по-надежден и точен в прогнозата за стабилността на снежната покривка.

Преплъзващ тест се прави, като отново изкопахме дупка, дълбока 1.5 м, и изрязваме колона, този път доста по-голяма - 2 x 1.5 м. Отделянето на колоната може да стане със ска или лавинен шнур. След това започваме постепенно натоварване на снежния стълб. Ако пак някой от слоевете се отдели още при изкопаването и оформянето на стълба, се определя първа степен на опасност. Ако не, местващият внимателно се приближава към стълба от горната му страна, важно е да се стъпи точно в средата, за да не се компрометира проверката. Това обикновено се прави с човек на ски. Стъпва първо с един крак - и ако не поддаде, се стъпва и с другия. Ако снегот се отцепи още преди подскока, опасността е голяма. Ако се отцепи при подскоци, опасност има особено на слаби или определени като опасни места.

И така, всички с интерес копаехме из бялата шир, докато

не дойде време за следващото занимание. А именно, намиране на заровена раница с лавинен предавател в нея. Така всички тренирахме начина на работата с лавинните предаватели. След като откриехме раницата, се отиграваше и способът за откопаване на затрупан от лавина човек. При намиране на предавателя започвахме V-образното откопаване и някой лягаше в различна поза в изкопа, за да се доближим съвсем до реалността и да тренираме изваждането на човек от снега. Задачите ни бяха изключително сериозни, но все пак се забавлявахме от сърце и грееха усмивки по лицата на всички.

Следващата задача беше работата с лавинна сонда, грубо и фино сондиране. Започнахме от грубото сондиране, подредени в редица на една ръка разстояние един от друг. Един от нас даваше командите „сонда център, сонда дясно, сонда ляво“, а другите в синхрон изпълняваха. Същото беше и с финото сондиране, при което сме подредени рамо до рамо и следваме същите команди. Не щеш ли, понякога се чуваше „лавинаяаа“ и всички хуквахме презглава. В реални условия гостта страшен момент, но в случая за нас си беше живо забавление да се потъркаляме в снега. След като изтренирахме и това, преминахме към цялостна установка на ситуация със затрупан човек. Отново бяхме разделени на отбори. Във всеки отбор имаше следното разпределение - един водач, който подаваше командите, един горе на склона, следящ за нова лавина, един човек на телефона в разговори с ПСС, а останалите сондираха и откопаваха. Това беше финалното ни занимание за деня, което премина успешно, бързо и стегнато. „Затрупаните бяха спасени“ и всички бяхме доволни от поредния страховтен и пълноценен ден на курса.

Вече съм сигурна, че човек се научава най-добре, когато ползването е в съчетание с приятното.

Поздрави от едно русо момиче, което ви се усмивва широко!

Милена Островска,
доц. д-р Тодор Тодоров,
председател на
ТД „Родопея”,
с. Ягодина

Бяла снежна свобода

Лесно е до могъщата планина да се почувстваш нищожен и велик...

Звездите ни посрещнаха подканящо, пространството пред нас беше като малко тихо място в зъбатите презгърдки на Маловица. Тя ни чакаше... Започва се! Нашият поход сред снега! С бърза крачка и подозрителни писукания под грехите, ние тръгваме. Те затихват полека, но вече си знаем, някой винаги може да ни намери, някой, който заслужава доверие.

Всички говорим сериозно за пътя, който ни очаква, за планината, за това, как ще го направим, но усмивките не слизат от лицата ни, реката също се смее със своя ромон, отразявайки ни.

Вървим на място, приютено стремежите на толкова много хора. Усукало ги, направило ги част от себе си. Точно както снегот и високите върхове.

И ние вървим като огромно същество, понесло своите 17 светлини нагоре. Не челници, а стремежи, вяра, страст. Когато Рошко излайва, разбираме, че всъщност са 18. Всяка живинка носи своята си светлина, колкото може по-високо и далеч...

Стълбата е лека и бърза, чаят на хижа „Маловица“ - топъл. Снегот покрива коловите и ние стъпваме два метра над земята. Така и се чувстваше. Скалите са снежни гъби, склоновете са лежни лапи, готови да ни сграбчат, но ние винаги им се изплъзваме, а светлината ни разкрива още снежна магия.

И накрая стигаме. Там, където живите свидетелстват за величието на безсмъртните...

Разбираме, че дори животът да е кратък, нашата собствена светлина може да свети далеч напред по склона, отвъд собствените ни стъпки, ако вярваме в нещо по-голямо от нас самите.

Винаги съм се чушила как ли точно се пише пътепис... защото според мен това е нещо, за което няма как да има правила. Може би всеки трябва да остави част от емоцията си запечатана на лист хартия. На път винаги е наситено с емоции, особено когато този път включва планина, раница и страховтни приятели. Тук ще се опитаме да ви докоснем, дори и бегло, до нашите преживявания. Искам първо да кажа, че в планината има едни специални хора, които те карат да се усмихваш широко, почти до болка, да се усмихваш със сърце, и карат душата ти да затанцува в ритъма на свободата. В повечето случаи това са водачите, но тези дни за нас тези хора са нашите учители. На които, мисля, всеки от нас е дълбоко благодарен.

Един от подаръците на тези прекрасни хора за нас, тръгналите по техния път, беше нощният преход от УЦ „Маловица“ до Втора тераса под едноименния връх. Нощният преход е нещо малко по-различно от дневния. Докато на дневния си зает изцяло с наслаждаване на гледките и изучаване на заобикалящата те красота, то на един нощен преход си зает

с усета и свързването с природата. През нощта много неща стават невидими за очите и точно тогава е време да отвориш останалите си сетива.

Задължително е всеки да е „сложил в раницата“ собствената си безопасност, но и отвореното си сърце... и малко светлина, ей така, за из път. В случая дори споделяме светлината един с друг, за да я запазим за по-дълго. А и за да не нарушаваме прекалено много очарователната хармония на нощната планина. И така, потегляме с богра крачка, излизаме от светлините на Учебния център и се потапяме в презгърдката на горската тъма. Студът палаво пощипва бузите на бъдещите водачи. Първият от нас застъпва своята смяна да ни води, изслушваме инструктажа му и се доверяваме напълно на колегата.

И... отново потегляме. Тишината ни прегръща и на всяка крачка ни подканя да се спуснем в собствените си дълбини. А всъщност в един момент се усещаме, че не е чак толкова тихо, а просто сме се слели с обстановката. Започваме да долавяме тихия, нежен глас на река Маловишка, която припява своята песен. Изведнъж усещаме, че вятърът някъде се е скрил и тихичко чака своя момент, за да напомни за себе си.

Преди да достигне хижа „Маловица“, неусетно още няколко колеги са минали

реда си да бъдат водачи, придружавани и напътствани от нашите страховтни преподаватели. Преминаваме през два лавиноопасни района, но сме спокойни, защото условията и снегот ни го позволиха. Но все пак се движим с повишено внимание. След втория такъв участък виждаме хижата и предвкусяваме кратката почивка за по един безценен топъл чай.

И така неусетно отново сме на път. След почивката пътят нагоре ни се струва лесен. Предстои ни изкачването към Втора тераса, мястото, на което живее вечният спомен за хората, оставили последния си дъх в обятията на величествената планина. Символ, който те кара да помълчиш в знак на уважение. Малко преди Първа тераса всеки слага своите снежобутки, а вятърът леко и срамежливо се показва, напомняйки ни за себе си. Следвайки стълбовете на зимната маркировка, от която на места се виждат по едва десет сантиметра, с изумление осъзнаваме върху колко снаг стъпваме! Сякаш вървим в облаците!

Достигаме целта си, останало ни е малко време за почивка, след която ще поемем обратно по същия път към Учебния център и топлите легла.

Доц. д-р Тодор Тодоров,
председател на
ТД „Родопея”,
с. Ягодина

ПОКАНА

Заповядайте от 19 до 21 юли 2019 г. на традиционния XIX ВЪЗПОМЕНАТЕЛЕН ТУРИСТИЧЕСКИ ПОХОД-ПРЕКЛОНЕНИЕ „ПО ПЪТЯ НА ЧЕТАТА НА ЦАНКО ДЮСТАБАНОВ“ - един урок по родолюбие и патриотизъм, един празник на българския дух, движещ се в зелената приказка на Предбалкана и Балкана, с възпроизвеждане на събитията от Април 1876, посветен на 143 години от Априлското въстание, 141 години от Освобождението на България от турско робство, 176 години от рождението на Цанко Дюстабанов и 83 години от освещаване паметника на четата в местността Ранни бунар - мястото на последното ѝ сражение под връх Марагидик в Стара планина.

Подобности и заявки за участие - до 13 юли 2019 г.
на тел: 0884 917706; 0898 451660; 0878764443 -
м.с. инж. Милка Караджова.

Шесто пролетно приключение „Витоша ‘2019“

Двудневното историческо-културно-планинарско обикаляне около, във и над София

6 април 2019 г. (събота)

От Казанлък, през Пирдоп, Курилския и Кътинския манастир, Кътинските пирамиди, софийските музей, църкви и разкопки, до витошкиите хижи „Еделвайс“ и „Звездица“

В сумрака на първата априлска събота 94 планинари от ТД „Орлово гнездо“ потеглиха от Казанлък с 2 автобуса и 3 коли. Направихме кратки почивки на Розино и над Клисурса. На разклона за Локорско прибрахме Дамяна, Радослава, Наталия и Вили. През Курило стигнахме до най-големия на времето манастир от северната част на Софийската Света гора. Основан е през втората половина на 10-и век, по времето на цар Петър. Първоначално се наричал „Св. Йоан Кръстител“. През 10-и век и през 1469 г. тук са пренощували мощите на св. Иван Рилски и от началото на 16-и век носи неговото име. През 1382 г. манастирът е опожарен. През 1593 г. е възстановен. През 1596 г. е изографисан от св. Пимен Зографски. През 1816 г. църквата отново е изписана на иконописно по времето на игумен Викентий. Манастирската църква е еднокорабна, еднокорабна сграда с два притока. Манастирът възниква като мъжка общежитийна общност. През 1922 г., с решение на екзарх Стефан се създава женско ставропигиално сестринство „Бял кръст“. До 1958 г. Курилски Ставропигиален манастир „Св. Иван Рилски“ е обитаван от 45 монахини. Имало е печатница за богослужебни и религиозни книги и списания. Тук е издадена първата Библия с картини. Курилският манастир е действащ, начело с йеромонах Нектарий.

През Нови Искър и Кътина се добрахме до поляната северно от манастира и от там - до началото на Кътинските пирамиди. Те са островърхи, конусообразни, ерозионни, червено-кафяви образувания с неправилни очертания, разположени в долната част на Големия дол в североизточния край на с. Кътина. Скалният откос се извисява на 5-10 м над основата на дола, но индивидуалната височина на самите пирамиди не надвишава 2 м. Външната им повърхност е покрита от твърда глинесто-песъчлива кора. Владо, Гошо и Анатолий се качиха на върховете им част. В подновяващия се манастир, с почти завършена жилищна двуетажна постройка за миряни, ни посрещна отец Георги. В новата, светла църква той ни изнесе прочувствено родолюбиво слово. Кътинският манастир „Св. 40 мъченици“ е от Второто българско царство. През тъмните времена запада, но името на мястото – „манастира“, остава. До Освобождението оцелява само малък храм, рухнал през 1960 г. Празникът на манастира се отбелязва на 9 март. Денят на свети 40 мъченици се свързва и с представата на българите за настъпващата пролет. Народната вяра гласи, че на този ден Господ забива 40 нагорещени шиша в земята, за да я затопли. На времето хората са смятали, че тогава природата вече се обръща към лято. През Илиенци и Надежда, преди Централна гара, врясно влязохме в улица „Опълченска“. Бързо слязохме от автобусите

(снабдени със специални пропуски за движение в централната част на София) и влязохме в Националния политехнически музей, основан през 1957 г. Особен интерес предизвикаха запазените автомобили „Форд“ и „Фиат“, мотоциклетите „Месершмид“ и „Балкан“, радиоапаратите, сглобявани в Капрони и Бургас, телевизионните камери, първите български компютри, смесителят за вода от началото на 20-и век. Возилата ни прекараха покрай Львов мост, построен в памет на четиримата софийски книжари-революционери Георги Стоицев, Киро Хранов, Никола Стефанов и Стоян Табаков, обесени след Априлското въстание до Западната порта. Минахме през Централните хали, между Централните минерални бани (сега Музей на София) и Баня Баши джамия и западно от ЦУМ. Антична Сердика има 4 порти. Западната и източната са свързани с главната улица – ДЕКУМАНУС ПРИНЦИПАЛИС. Северната и южната (под Съдебната палата) са свързани с главната улица КАРДО ПРИНЦИПАЛИС. Сердика получава първите си укрепления още при император Траян, заедно с градския си статут и името Улпия Сердика. През 176 и 180 г. сл.Хр. се вдигат крепостните стени. Основите на кулата са дълбоки 2 м. Височина 10-12 м. Петоъгълните кули на вратите са от 6-и век. Настилката е каменни блокове до 1.50 м дълги. Общо градът е на 165 000 кв.м. През 6-и век укрепват и стените с допълнителна втора стена с триъгълни кули, поставени между кръглите, които са били на 50 м една от друга. Античният комплекс „Сердика“, западно от ЦУМ, показва богатия Константинов квартал на крепостта. Загостяването е Кардо Принципалис от 5-6 век, широка 7 м и дълга 40 м. В откритата част на комплекса се вижда полукръгъл басейн и помещение с погребено отопление (хипокауст), източно от него – тоалетна с канал. В комплекса има 8 улици, базилика, терми, 6 жилищни сгради, средновековна църква. Общо 6000 кв.м квартал. Влязохме в църквата „Света Петка Самарджийска“, поддържана от майсторите на сегла и самари, чийто квартал се е намирал близо през Средновековието. Съществува хипотеза, че тук е погребан Васил Левски. Зърнахме 8-метровата статуя на света София, поставена на 14-метров пилон. Тя е символ на древната ни столица. В едната ръка държи лавров венец и благославя. На другата е кацнал бухал – символ на мъдростта.

През остъкленото пространство под Ларгото, покрай Източната порта, отидохме до

най-старата запазена сграда в столицата – ротондата „Св. Георги“. Първоначално е била мавзолей, а през 4-5 век е станала църква. В 16:00 видяхме смяната на почетния караул пред Президентството и на националното знаме вътре.

В подземие на хотел „Арена ги Сердика“ са останките на Софийския римски амфитеатър, на 300 м от Източната порта на древна Сердика (2-3 век). По размери се доближава до Колизеума в Рим – с 10 м е по-малък (дължина 60.5 м и ширина 43 м). Побирал е 25 000 зрители. Влязохме в Руската църква „Свети Николай Чудотворец“ с пет малки позлатени куполи. В криптата на храма е гробът на архиепископ Серафим Соболев. Хиляди вярващи и невярващи пристъпват към него с молба за помощ, записват своите молитви на хартия и ги пускат в специална куптия. Минахме край останките на турски казарми от 16-и век. В тези подземия са затваряни български комити, а от близката Артилерийска казарма тръгва към бесило на Апостолът на свободата Васил Левски.

Видяхме Кулата, която е основната астрономическа точка на държавната триангулация на България, строена през 1920 г. Покрай паметниците на опълченците и Самуил отидохме до църквата „Света София“. В тогавашните гробища, в 4-и век и началото на 6-и век, са били построени един върху друг по-малки храмове със запазени погребни мозайки. По времето на Юстиниан върху тях е изградена църква в сегашните си размери. През Българското средновековие храмът продължава да се използва предимно като градска съборна църква и обичайно място за погребения. През османския период е преустроена в джамия. През 1818 и 1858 г. сградата е разрушена от силни земетръси, минарето пада и е изоставена. От 1935 до 2012 г. е преустроена. В подземията са експонирани гробници и остатъци от по-малките храмове. На последния етаж на Журналистическия факултет е Музеят на радиото. Посрещна ни приветливият директор на Радио „Алма Матер“ Ясен Вакашински. Из богатата сбирка от аудио- и радиотехника (радиоапарати, грамофони, магнетофони, пултове), документи и снимки ни разведеха с въздушени разкази Антоанета Дойчева и Захари Миленков. В Лозенец бързоходно намерихме в презастроения квартал открития през 1953 г. гробищен комплекс, проучен основно през 2001 г. Принадлежал е на замощна фамилия от 4-5 век. Състои се от гробна камера с три каменни саркофага, представителна зала за ритуали и

възпоминания и три преддверия (за вход и съхранение на инвентар). Бързо се измъкнахме от мегаполиса и през Бояна, по Беловодски път, през Златните мостове и Офелиите, по залегения тесен път шофьорите Цецо и Васко майсторски ни закараха до хижа „Звездица“ (1850 м н.в.). Настанихме се в уютната гостоприемница и в близката хижа „Еделвайс“ (1681 м н.в.). От 21:30 до 0:30 продължи вечерята. Незабравима ще остане „Ехо вечерта“ с акордеона, песните и танците на Вало, „Ехо“ и приятели.

7 април 2019 (неделя)

От хижа „Звездица“ до Черни връх и обратно, и през Байлово, Неолитния комплекс и с. Чавдар, до Казанлък

След бързата закуска в 7:11 Дамяна ни преведе през гората, до Конярника. 31 планинари с бързо темпо по трамбованата снежна пътека се изкачихме до горната влекова станция. Висока облачност над нас. Мъгла на върха. След леко слизане и продължително, плавно изкачване на юг и после на изток, покрай засипан с голяма пряпа каменен заслон, бързо стигнахме до последните десетина „по-нагорни“ стълбове. Каменното здание с метеорологичната станция на горния етаж е на Витошкия първенец Черни връх (2291 м н.в.). По гранитните стъпала, през две антрета, влязохме в просторната топла чайна. Половинчасова почивка, „удряне“ на печати. Младите Мага (с 19-месечния Браян в предна раничка) и баща му Иван ни завариха на излизане от убежището. Отвън Гошо поведе традиционното „върховистко“ хоро. По обратния път, между разклона за хижа „Селимица“ и Конярника, затъвахме често до колена поради размекналия се фирнован сняг. В 11:40 се прибрахме до базовата хижа. Останалите участници се разходиха в околността и до хижиите „Еделвайс“, „Кумата“ и „Планинарска песен“. Пътувайки към Байлово, изслушахме изразително прочетения от Дамяна разказ „Андрешико“. В дом-паметника на Елин Пелин уредничката ни запозна с живота и творческия път на великия писател Димитър Иванов (Елин Пелин). Главно място заема изящен кабриолет, изработен от известния врачански майстор Мито Орозов. С него са се возили съселани на Елин Пелин, прототипи на негови герои, както и той самият. Родната къща с широкия двор, с големия орех, плевнята, навеса, под който е събран селскостопански инвентар, ни връщат към атмосферата, в която е живял и творил Елин Пелин. На горния етаж е възстановена битовата обстановка на байловска

къща, където с вкус е погребена покъщината. Уредена е и стаята на писателя, с негови лични вещи.

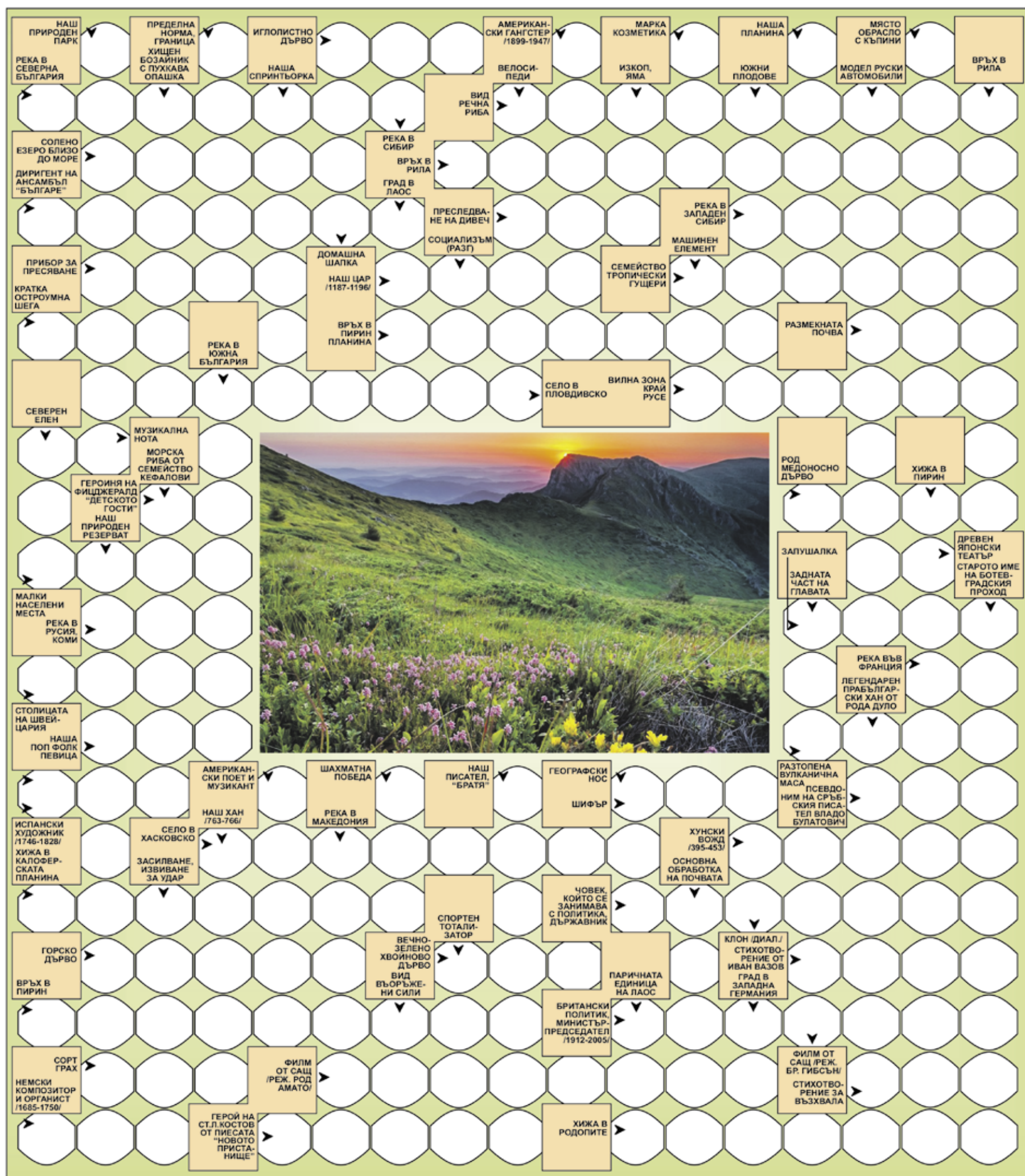
В двора на селската църква е погребан 103-годишният дядо Добри – дарителят за поддържане на много български храмове.

На 7 км от Байлово, вляво от пътя, на продълговатата, наклонена поляна е параклисът „Свети Никола“ с тристубелен водоем и курбанджийски навес за 100 човека. От другата страна на пътя, в травертинови скали, има остатъци от монашески килии и древни пещерни обитания. Намерени са 240 символа (контурни, вкопани и барелефни). Предполага се, че те изобразяват чрез фазите на Луната стопанска, култова и религиозна дейност и общественозначими събития.

Покрай Смолско и Бенковски, през с. Чавдар, се качихме на продълговат хълм, югозападно от селището, и спряхме пред Археологическия парк „Тополница“. Тук е възпроизведено селището отпреди 7000 години, разкрито до река Тополница. Паркът разполага с пет неолитни къщички. Те са построени от преплетени колове, обмазани с глина, и разполагат с огнище, пещ, зърнохранилище, маса и столоче. В три от къщичките има легла-нарове, разположени на импровизиран втори етаж, до които се стига посредством дървена стълба. Там може да се почувства в неолитна атмосфера. Северно от музейната част е построен приключенски парк с катерачна стена, въжена градина и други занимавки. На юг, на върха на хълма, е параклис „Света Петка“ с ограда от ковано желязо и с голяма камбанария, която гордо доминира над цялата околност. Гледката, разкриваща се от хълма към село Чавдар и Стара планина и Средна гора, е главозамайваща. Отбихме се на връщане в центъра на Чавдар – най-уреденото село в България. Чрез европейски програми и много труд кметът Пенчо Геров (на 82 г.) успя да поднови училището, детската градина, читалището, кметството. Големият площад е с рекичка, мостове, градини с алпинеуми, нови игрища и детски занимавки. Подновен е величественият войнишки паметник. Близко до жп гарата в Златица оставихме Дамяна, Радослава, Наталия и Вилито, която изля рефрен от „Довиждане, довиждане, до следващия път!“, за да хванат влака за София. След Карлово пръсна малко дъждец. След 560 км, в 19:50 завършихме на паркинга зад Пощата двудневната разходка.

Текст и снимки:
Христо Ангелов

РЕЧНИК: ВАПИ, ВИБ, КАЛАХАН, КИП, ЛАЯ, ЛОР, НАДИМ.

Виктория КРЪСТЕВА

ОТГОВОРИ

ВОДОПАДНО: Бор. Бели Лом, Карабелък, Липан, Попова капа, Василев, Лов. Надим, Сито. "Ново", Момин двор, Кахлахан /Джеймс/, Рам. "Автокино", Ода. Бах /Мохан Себастиан/, Лор. Сакар, Тил. "Тина", Лада Капина, Авитохол, Къпинак, "Попови ливади", Арсов, "Перелик".

Ор. Ниа, Лава, Гоя /Франсиско/, Кор. Вис, Сива река, Атила, "Мазанат", Поплиник, Гаър, Тис. Колена, Немров /Добри/, Капоно /Ал/, Ров. Кар, кил. Дав, Ван, Оран, Бани, Дел. Сабин, Лапова /Ивет/, Дилън /Боб/, Боне, Вардар, Ом. Вани, Мар, ВВС, СОЦ, Топ. Асен, Варани, Вит, Полежан, кап, Цаланица, Липака, Ла. Ид, Липа, Села, Но. Лая, Тана, Берн. ОТВЕСНО: Лос. Беласица, Еленова гора, Лисица, Иларица, Замах, Лимит, Луда Яна. Камилата, Арабакокан.

В САЙТА
НА BTS -
www.btsbg.org

Планинска спасителна служба
При нещастен случай
дежурни телефони:
GSM: 1470
за абонати на MTEL и VIVACOM
0887 100 237/238
- за абонати на останалите оператори;
02 963 2000 - стационарен телефон
Централен денонощен пост,
свързан с телефон 112

www.pss-bg.bg

Издава: БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИЧЕСКИ СЪЮЗ
Адрес на редакцията:
1000 София, бул. "Васил Левски" № 75, ет. 5, ст. 525, ПК 427
Тел: 02/ 93 00 680; 0882 966 134; ISSN-0205-0943
Ако изпращате текстове по електронната поща,
дублирайте задължително на двата адреса:
exobts@gmail.com и на emateina@gmail.com

В редакцията не се приемат ръкописни текстове.
Последен срок за получаване на материали - 30-о число на месеца.

ГЛАВЕН РЕДАКТОР: Емилия Матеина
РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ: проф. д-р Николай Овчаров; проф. д-р Витан Влахов; инж. Иван Петров – председател на Българската асоциация по картография; доц. Сандю Бешев – алпинист, историк на българския и световния алпинизъм; доц. Кънчо Долапчиев, Елисавета Първанова, м. с. по алпинизъм, Йордан Йорданов - експерт „Хижи и маркировка“ в BTS, Константин Койнов – ориентировач, генерален секретар на Българската федерация по ориентирване

Графично оформление и предпечат: Петя Бабукова

Печат: "Алианс ПРИНТ"

КОНСУЛТАНТ

Счетоводни услуги
и данъчна защита

тел.: 02/8664553
GSM: 0899881720
ekushlev@gmail.com

Необходима е нормативна регулация за пещерите и пещерното дело

Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство в сектор спелеологията е проект на Българската федерация по спелеология, чийто срок за изпълнение е 12 месеца.

Проектът е финансиран по процедура на Оперативна програма „Добро управление“ BG05SFOP001-2.009 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ чрез Подбор „Повишаване на гражданското участие в процесите на формулиране, изпълнение и мониторинг на политики и законодателство“ и е съфинансиран от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Българската федерация по спелеология многократно е алармирала, че пещерите в България се унищожават като природен феномен и като местообитания на защитени видове, във връзка с което е необходимо да се предприемат спешни мерки за контрол. За разлика от много други страни от ЕС и по света, като цяло в България продължава да няма не само закон за пещерите, но и нормативни разпоредби, регулиращи тяхното опазване, поддържане и използване като туристически дестинации. За да се реализират конкретни законодателни иници-

циативи, е необходимо да се регламентира проучването им като обекти с особено важно значение за геологията, биологичното разнообразие, водоснабдяването, културно-историческото наследство, науката и туризма, използвайки обществените отношения между държавата, юридическите и физическите лица в областта на опазването, ползването и управлението на пещерите и тяхното регулиране на национално ниво.

Съвкупността от дейности, предвидени в проектното предложение, има за цел през погледа на структурите на гражданското общество, заемащи се с проблемите на спелеологията, чрез преглед на дейността на институциите и добри практики в държави, където има действащо законодателство в областта, да се разработят и отправят предложения, с което да се иницира отново съвместна дискусия между държавата, обществени организации, гражданите и бизнеса за приемане на Закон за пещерите в България и/или нормативни разпоредби, които да намерят място в действащото национално законодателство.

На база обратна връзка с представителите на структурите на гражданското общество, гражданите, бизнеса и институциите ще се обсъжда необходимостта от регулация по отношение на

пещерите и пещерното дело.

Общата цел на проекта е да се подпомогне законодателният процес по изграждане и приемане на нормативна рамка за пещерите, като се извърши преглед на дейността на институциите, проучване и пренасяне на добри практики от държави, където има действащо законодателство за пещерите, на базата на които да се разработят и отправят предложения за нормативни документи (закон и/или разпоредби) в областта на спелеологията. По този начин ще се създаде възможност за инициране на съвместна дискусия между

държавата, местната власт, НПО, гражданите и бизнеса по опазване на пещерите като национално богатство и туристически дестинации.

На 22 април в Дома на Европа се проведе работна среща между пещерници и експерти, която е част от дейностите по проекта, чийто ръководител е Весела Бубова. До момента на провеждане на третата работна среща са проведени две предишни – първата на 27 февруари с участието на представителите на държавните институции и местната власт и на 27 март с представители на гражданското общество, ин-

ститути на БАН и членове на пещерни клубове. Защо няма Закон за пещерите и защо няма адекватни промени в съществуващата нормативна база, засягаща пещерите, са два от въпросите, които очакват своя отговор. Представеният на 22 април анализ на настоящата ситуация има за цел да събере и оповести публично базовата публична информация, събрана и обработена от фирма „Магистериум“, която работи по проекта. Направен е също така икономически анализ, както и анкета сред държавната администрация, бизнеса, неправителствените организации и спелеолозите, от която става ясно, че 75% от хората не знаят, че съществуват законодателни норми, касаещи пещерите. Като проблем излиза недобрата комуникация между институциите, неправителствените организации и пещерниците. По проекта се предвижда да бъде направена интернет платформа, в която този диалог да се състои, за да се стигне и до вземане на решения заедно.

По време на обсъждането бе направено предложение да бъде създадена Комисия по пещерите, която да действа непрекъснато. Законът за пещерите е минал на първо четене в Народното събрание и не се придвижва към Пленарна зала. На въпроса защо се случва това, няма официални мотиви.

По повод 22 април - Международния ден на Земята

На 20 април в района на с. Говедарци и Мальовица се проведе Национална кампания по повод 22 април – Международния ден на Земята. Организатори на събитието бяха кметството на с. Говедарци, Сдружение „Върхът - Мальовица 2013“, ТП „ДГС - Самоков“ и Национален парк „Рила“.

Под надслов „Чиста околна среда - 2019“ и „Обичам Природата - и аз участвам“ повече от 50 души засадиха фиданци - бреза, върба, явор и др. Поради нарупалата се снежна покривка в района на Мальовица засаждането на бял бор се отложи за м. юни.

Между множеството ентузиастични участници бяха Павел Димитров - дългогодишен директор на ЦПШ „Мальовица“, Александър Благоев - НП „Рила“, Рая Ратнова - един от организаторите, преподавател и бивш експерт в ЦС на БТС, Ваня Стоилова - комисия по история на БТС, д-р Г. Йочева, д-р Т. Пейков, М. Дочкова - преподавател в НСА, Ст. Мирчев - лесовъд, и много други.

За участниците в проявата водещи мотиви бяха любовта към Родината, към прекрасната българска природа и към любимата планина, наречена от Иван Вазов

„Великата Рилска пустиня“.

В този ден участниците си спомниха за големия български алпинист Христо Проданов, който на 20 април 1984 г. се изкачи сам, без кислороден апарат по Западния гребен на Еверест и остана завинаги някъде по Жестокия път на Хималаите.

С пожелание да продължи празникът през юни участниците си направиха снимки за спомен.

Ива Георгиева

110 години КТП към ТД „Трапезица-1902“

Приет планинари, Искан да споделя с вас, че във връзка със 110-годишнината от учредяването на Клуба по пешеходен туризъм и туристически спортове към ТД „Трапезица-1902“ се подреди фотоизложба в изложбените зали на гр. Велико Търново. В нея са експонирани снимки, проследяващи историята и дейността на клуба, с автори: Николай Александров, Сашо Вълчев, Йордан Щерев, Атанас Атанасов, Митко Караколев, Виолена Енева, Роман Сидоркин и няколко картини с природни пана на Веселка Енчева.

КПТ (Сдружение КПТ и ТС „Трапезица-1909“) е учредено на 12 април 1909 г., като около тази дата успешно провеждаме т. нар. „зимно“ изкачване на връх Ботев. И тази година от 12 до 14 април 18 планинари проведехме такава проява с маршрут: местността Мазането, по „кабела“ до заслон „Ботев“, на следващия ден през връх Ботев, туристическа спалня „Ботев“ до хижа „Тъжа“. На третия ден преход до кв. Острец на гр. Априлци, след което се прибрахме до гр. В. Търново.

Клубът провежда редуца традиционни походи по предпочитани маршрути из

българските планини и такива до исторически и археологически забележителности, участва в партньорски прояви с други клубове и дружества от Североизточна България, поддържа туристическите маршрути и бази, включва се в инициативи, свързани с опазването на природата, води групи по върховете на Балканските първенци и до по-високите – Гросглокнер, Гранд Парадизо, масива Монте Роза, виа-фератите в „Доломитите“ и др., не пропуска спортно-туристическите празници от кампаниите „Движи се и победи“ в местността Ксифор.

На откриването на фотоизложбата бяха наградени изявени активисти на КПТ: с медал „Алеко Константинов“ - инж. Станчо Русев, юбилеен плакет от БТС за годишнината на клуба и грамоти от БТС за: Борис Дими-

тров, Стоян Чомаков, Роман Сидоркин и Недка Русева.

В началото на август ни предстоят 9-дневни преходи в Рила и Пирин.

От 17 до 25 август международната ни проява е по маршрут: Грац – Гармиш-Партенкирхен – връх Цугшпиц – Улм – Люксембург – Брюксел – Амстердам – Франкфурт – Линц.

Календарният ни план е качен в сайта на ТД „Трапезица-1902“, като желаещи за участие не липсват, стига да са добре подготвени, физически здрави и с подходяща екипировка.

Заповядайте, като не забравяте, че с нас и при нас - винаги е весело, а и спазвайте девиза ни: ЖИВЕЙТЕ ПЪЛНОЦЕННО!

Инж. Станчо Русев,
председател на
Сдружение „КПТ“ и ТС
„Трапезица-1909“